

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Projevy finanční krize v ČR

Štěpán Barák

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomických teorií

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Barák Štěpán

Provoz a ekonomika

Název práce

Projevy finanční krize v ČR

Anglický název

Financial Crisis in CR and its expressions

Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je definovat pojem finanční krize, zjistit její podstatu, analyzovat příčiny krize a důsledky na světovou ekonomiku a na ekonomiku České republiky. Dalším cílem je stanovit možná řešení krize a to včetně opatření k utlumení dopadů finanční krize. Cílem vlastní studie je zjistit případný negativní vliv krize na provoz nestátního zdravotnického zařízení a to jak z pohledu klientů, tak z pohledu zaměstnanců firmy.

Metodika

Bakalářská práce je dle stanoveného cíle práce rozdělena na dvě části: část teoretickou a část praktickou. Teoretická část se zabývá definicí a podstatou finanční krize, jsou zde analyzovány příčiny finanční krize a její důsledky na světovou ekonomiku. Zvláštní pozornost je věnována projevům finanční krize na bankovní sektor, průmysl, zdravotnictví, trh práce, školství, kulturu a sport v České republice. V praktické části jde o vlastní pozorování zaměřené na důsledky finanční krize z pohledu provozu nestátního zdravotnického zařízení. Stěžejním cílem studie bude zjistit případný negativní dopad finanční krize na zájem ze strany klientů o poskytované služby a na tvorbu cen těchto služeb. Dalším cílem bude zjistit vliv finanční krize na ekonomickou a personální politiku soukromého zdravotnického zařízení. Sběr dat bude probíhat především formou dotazníků a osobních pohovorů jak s klienty tak i se zaměstnanci soukromého zdravotního centra. Informace o vlivu finanční krize na ekonomickou a personální politiku firmy budou čerpány z přístupných interních materiálů.

Harmonogram zpracování

Vypracování teoretické části 03/2013-09/2013

Sběr dat praktické části 10/2013

Vyhodnocení dat praktické části 11/2013

Vypracování závěru praktické části 12/2013

Práce na finální podobě BP 01/2014-02/2014

Odevzdání práce na katedru 03/2014

Rozsah textové části

30-40

Klíčová slova

Krise, finanční krize, hospodářská krize, ekonomická krize, ekonomie, finance, Česká republika, příčiny, důsledky, banka, peníze.

Doporučené zdroje informací

Krugman, P. Návrat ekonomické krize. Praha: Vyšehrad, 2009. ISBN 978-80-7021-984-3

Klvačová, E. Světová ekonomická krize: Příčiny, projevy, perspektivy. Praha: Professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-012-6

Schiff, PD., Schiff, AJ. Ekonomické bajky pro studované i laiky. Praha: Dokořán, 2010. ISBN 978-80-7363-325-7

Kohout, P. Dramata a frašky ekonomie. Příbram: Pistorius a Olšanská, 2011. ISBN 978-80-87053-65-2

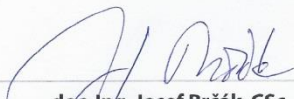
Lewis, M. The Big Short: Inside the Doomsday Machine. United States: W.W. Norton & Company, 2010. ISBN 0-393-07223-1

Vedoucí práce

Soukup Alexandr, doc. Ing., CSc.

Termín odevzdání

březen 2014

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.
Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.
Děkan fakulty

V Praze dne 1.11.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Projevy finanční krize v ČR" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 10. 3.2014

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Doc. Ing. Alexandru Soukupovi, CSc. za pomoc při vedení bakalářské práce a Mgr. Karolíně Zubalíkové (Canadian Medical Care, Česká republika s.r.o.) za spolupráci při získávání údajů pro praktickou část.

Projevy finanční krize v ČR

Financial crisis in CR and its expressions

Souhrn

Stěžejním tématem práce je světová finanční krize 21. století a její dopad na ekonomiku České republiky. Práce je rozdělena na teoretickou část, která je úvodem do problematiky světové finanční krize a rozbořem jejích důsledků pro ČR, a na část praktickou s vlastním sledováním z prostředí nestátního zdravotnického zařízení (NZZ). Teoretická část práce se zabývá vymezením a definicí pojmu krize, podstatou krize, uvedeny jsou její formy a historický přehled nejdůležitějších krizí v dějinách lidstva. Zvláštní kapitola je věnována dopadu finanční krize na hospodářství České republiky. V práci jsou uvedeny a analyzovány důsledky krize na bankovní sektor, průmysl, zemědělství, školství, sport a zdravotnictví v ČR.

Cílem vlastního sledování z prostředí NZZ je zjistit, do jaké míry ovlivnila světová finanční krize životní úroveň respondentů, a zda vnímají dopad krize i v rámci jim poskytované zdravotní péče. Součástí studie je analýza spokojenosti pacientů se stávajícím systémem úhrady zdravotní péče, zájem pacientů o nadstandardní péči a jejich ochotu investovat do svého zdraví. Studii doplňuje kapitola o ekonomických a personálních aspektech dopadu krize na NZZ.

Klíčová slova: Světová finanční krize, příčiny krize, důsledky krize, hrubý domácí produkt, zdravotnictví, nadstandardní zdravotní péče, nestátní zdravotnické zařízení

Summary

The main topic of this thesis is the global financial crisis of the 21st century and its impact on the economy of the Czech Republic. The work is divided into a theoretical part and a practical part. Theoretical part is an introduction to the global financial crisis and investigates its impacts in the Czech Republic. Own observations in the area of crisis impacts in private healthcare facilities (PHF) were described in the practical part of the thesis. In the theoretical part, the author deals with the definition of crisis, the essence of the crisis, describes its various forms and shows historical overview of the most important crisis in the history of mankind. A special chapter is devoted to the analysis of its impacts on the economy of Czech Republic. The paper presents and analyzes the consequences of the crisis on the banking sector, industry, agriculture, education, sport and healthcare system in the Czech Republic. The goal of authors own observations in the area of PHF is to determine to what extent the financial crisis affected the living standards of respondents and whether respondents perceive the impact of the crisis in the context of health care. Within the study is an analysis of patient satisfaction with the existing system of health care payments. This is followed with the investigation of their interest in premium health care and their willingness to invest in their health. The study adds also a chapter about the crisis impacts on economic and human resources aspects in PHF.

Keywords: The global financial crisis, causes of the crisis, the consequences of the crisis, gross domestic product, health, premium health care, private health facilities

Obsah

1	Úvod	9
2	Cíl práce a metodika	10
3	Teoretická část	12
3.1	Definice finanční krize	12
3.2	Podstata a formy finanční krize.....	12
3.3	Krize v dějinách	14
3.4	Světová finanční krize a její důsledky	16
3.4.1	Příčiny současné finanční krize	16
3.4.2	Důsledky finanční krize ve světě	19
3.4.3	Důsledky finanční krize v zemích Evropské unie	19
3.5	Projevy finanční krize v České republice.....	20
3.5.1	Příčiny finanční krize v ČR	23
3.5.2	Dopad současné finanční krize na ČR	23
3.5.2.1	Dopad finanční krize na bankovní sektor	23
3.5.2.2	Dopad finanční krize na strojírenský a automobilový průmysl a ostatní průmyslová odvětví	23
3.5.2.3	Dopad finanční krize na zemědělství a potravinářský průmysl.....	24
3.5.2.4	Dopad finanční krize na školství, kulturu a sport.....	25
3.5.2.5	Dopad finanční krize na zdravotnictví	27
3.5.2.6	Opatření k překonání krize	32
4	Vlastní sledování	34
4.1	Cíl studie	34
4.1.1	Klienti NZZ a finanční krize.....	34
4.1.2	NZZ a finanční krize.....	34
4.2	Soubor a metodika.....	35

4.2.1	Klienti NZZ a finanční krize.....	35
4.2.2	NZZ a finanční krize.....	36
4.3	Výsledky	37
4.3.1	Klienti NZZ a finanční krize.....	37
4.3.2	NZZ a finanční krize.....	47
5	Diskuze	49
6	Závěr.....	53
7	Seznam použitých zdrojů	55
8	Seznam zkratk.....	62
9	Seznam tabulek a grafů	64
10	Příloha.....	65

1 Úvod

Světová finanční krize je současné téma, které se promítá do života každého jednotlivce, firem i zemí. Odbornou i laickou veřejnost zajímají jak příčiny vzniku finanční krize v roce 2008, tak důsledky krize na ekonomiku v zámoří a v zemích Evropské unie. Samostatnou kapitolou jsou pak dopady finanční krize na hospodářský vývoj v České republice.

Současná hospodářská krize však není prvním velkým problémem, který se ve finančním sektoru objevil. V minulosti bychom našli takových krizí mnohem více. Mezi nejfatálnější patří krize z roku 1929, kdy začal možná na svou dobu až neuvěřitelně strmý propad akcií na americké burze. V dalších letech se krize šířila jako lavina po všech státech světa. Došlo ke zhroucení světové ekonomiky. Lidé přestávali věřit v demokracii a vše, co s ní bylo spojeno. Ekonomická krize tak zasáhla do všech složek lidského života. Lidé přestávali věřit v tradiční jistoty, které se budovaly několik desítek let. Krize nabyla globálního charakteru a v nebývalé míře postihla celou společnost. Bez nadsázky lze říci, že krize usnadnila nástup nacionálních a fašistických stran, což v konečném důsledku vedlo k propuknutí 2. světové války.

Jak je možné, že na počátku 21. století se lidstvo dostatečně nepoučilo a řada vyspělých ekonomik se opět dostává do recese? Jaké jsou příčiny této krize a jakého významu a rozsahu tato novodobá krize je? Jedni shledávají příčinu v neodpovědnosti jednotlivců i institucí, druzí se domnívají, že příčiny je třeba hledat v současném finančním systému a jeho neúčinné regulaci v podmínkách světové globalizace. Odpovědi na tyto otázky dosud nejsou ani přes intenzivní snahy expertů jasně zformulovány. Odhaduje se, že na konečné výsledky analýzy příčin krize si počkáme ještě několik let. (1)

2 Cíl práce a metodika

Cílem teoretické části práce je:

- a) Vymezit a definovat pojem krize, její podstatu a formy
- b) Podat historický přehled nejdůležitějších hospodářských krizí v dějinách lidstva
- c) Vymezit charakteristické rysy světové finanční krize včetně uvedení příčin jejího vzniku a dopadu na ekonomiku zemí Evropské unie
- d) Podat přehled a analýzu příčin a důsledků světové finanční krize na bankovní sektor, průmysl, zemědělství, školství, kulturu, sport a zdravotnictví v České republice

Cílem vlastního sledování je:

I. Klienti NZZ a finanční krize

- a) Zjistit do jaké míry finanční krize ovlivnila životní úroveň klientů NZZ
- b) Zhodnotit stav zdravotní gramotnosti klientů NZZ
- c) Provést analýzu spokojenosti pacientů se stávajícím systémem úhrady zdravotní péče
- d) Zjistit zájem klientů o nadstandardní zdravotní péči
- e) Zjistit, zda klienti jsou ochotni investovat do svého zdraví a jakou finanční částku

II. NZZ a finanční krize

Vliv finanční krize na ekonomickou a personální politiku nestátního zdravotnického zařízení

Metodika práce

Teoretická část

Pro dosažení cíle je nezbytné v širších souvislostech vymezit, popsat a definovat základní pojmy v problematice krize, uvést a analyzovat varianty řešení současného stavu a pokusit se o predikci vývoje světové finanční krize u nás i ve světě. Zdroji použitými pro vypracování teoretické části jsou odborná literatura a internet. Jako metody zpracování a popisu problematiky jsou použity metody komparace, deskripce a analýzy.

Vlastní sledování

I. Klienti NZZ a finanční krize

Sběr dat pro první část studie je prováděn formou dotazníku. Dotazník respondenti vyplňují on-line prostřednictvím internetu na k tomuto účelu vytvořených webových stránkách nebo jim je zaslán dotazník či odkaz na něj (URL link) prostřednictvím elektronické pošty. Zpracování dat je prováděno elektronicky, výsledky jsou prezentovány v textu s uvedením absolutních čísel i procentuálního zastoupení a formou grafů.

II. NZZ a finanční krize

Informace o vlivu finanční krize na ekonomickou a personální politiku firmy jsou čerpány jednak z přístupných interních materiálů NZZ a jednak na základě konzultace a pohovorů se zaměstnanci firmy. Pro zpracování jsou použity metody komparace a analýzy.

3 Teoretická část

3.1 Definice finanční krize

Finanční krize provází lidstvo celými moderními dějinami. Mají mnoho příčin a spouštěcích mechanismů. Jejich vznik je z historického hlediska nepochybně mimo jiné založen již v konceptu papírových peněz. Finanční krize se obecně vyznačují zhroutením důvěry mezi finančními institucemi a jejich věřiteli. (2)

Existuje několik definic, které vymezují pojem finanční krize. Mezinárodní měnový fond například uvádí, že finanční krize jsou „...*potencionálně těžké rozpady finančních trhů, které mohou mít silné nepříznivé dopady na měnový a hospodářský vývoj*“. (3 str. 7)

3.2 Podstata a formy finanční krize

Dle literatury lze rozlišit několik typů finančních krizí: krizi měnovou, krizi bankovní, krizi dluhovou či úvěrovou a systematickou finanční krizi, která zahrnuje projevy dříve uvedených typů krize. (4) V počátcích vzniku finanční krize často dochází k situaci, kdy se jednotlivé typy krizí vzájemně proplétají a překrývají.

Měnová krize nastává v situaci, kdy dochází k prudkému a neočekávanému oslabení kurzu domácí měny. Může být zapříčiněna buď dlouhodobým deficitem platební bilance, nebo nedůvěrou trhu ve schopnost vlády krýt svou vlastní měnu. Náhlá devalvace měny často končí spekulativním útokem na devizovém trhu. Podstatou takového útoku na určitou měnu je odklon od domácí měny k zahraničním měnám. Nevyhnutelným důsledkem je pokles výnosnosti finančních aktiv, což vede ke snaze centrální banky bránit kurz. Dochází k odčerpávání značné části devizových rezerv, ke zvýšení úrokových sazeb a k devalvaci kurzu domácí měny. Měnové krize častěji postihnou režimy fixního měnového kurzu než režimy volně pohyblivého kurzu. (5)

Bankovní krize je spjata s problémy, které souvisí s nedostatečnou likviditou, především pak s insolvencí některých komerčních bank. Bankovní krize jsou zpravidla delší než krize měnové. Hlavní příčina jejich vzniku je odvislá od typu ekonomiky. Nejčastější příčinou bankovní krize v rozvojových zemích je náhlá ztráta důvěry vkladatelů, která se projeví bankovním runem (např. Mexiko, Argentina, aj). Pokud vláda neposkytne pomoc

postiženým bankám v podobě vládní intervence, dochází k odlivu depozit a následnému odkladu splácení závazků. Tato situace může vyústit až v úpadek jednotlivých bank. Pro země s rozvinutou ekonomikou jsou charakteristické spíše problémy spjaté s prudkým poklesem hodnoty některého typu bankovních aktiv (např. nemovitostí, akcií, aj.). Bankovní krize mohou vzniknout i jako důsledek krize dluhové. Dochází k tomu např. v případě nadměrného růstu objemu nesplacených bankovních úvěrů, anebo v důsledku krize měnové, jsou-li v dlužnické pozici k zahraniční domácí banky. (6)

Jedním z nejzávažnějších projevů finanční krize je krize dluhová. Nejčastěji se vyskytují externí dluhové krize, které souvisí s neschopností vlády či firem splácet zahraniční dluh. Druhým a neméně nebezpečným příkladem jsou interní dluhové krize, které se projevují dlouhodobou vnitřní předlužeností ekonomik, platební neschopností podniků a nárůstem objemu klasifikovaných úvěrů. Tyto interní dluhové krize mohou vyústit až do stavu tzv. zamrznutí, resp. zablokování úvěrového trhu (credit crunch) s negativními důsledky na reálnou ekonomiku. (7)

Pojem systematická finanční krize se používá pro situace, kdy se měnová, bankovní a dluhová krize navzájem prolínají. Mezinárodní měnový fond, ve své studii o vzájemné souvislosti měnových a bankovních krizí, definuje systematickou finanční krizi jako: *„závažné poruchy finančních trhů, které zhoršují schopnost účinného fungování trhů a mohou mít značné negativní dopady na reálnou ekonomiku.“* (8 str. 2)

Vzájemné prolínání jednotlivých typů krizí, především měnových a bankovních je poměrně častým jevem. Finanční krize, ať už se jedná o krizi měnovou, bankovní či dluhovou nebo jejich kombinace, mají značné negativní dopady do podnikové sféry (růst platební neschopnosti, insolvence, aj.), do bankovní sféry (bankroty komerčních bank, možnost ztráty měnových rezerv centrální banky), do reálné ekonomiky (růst nezaměstnanosti, pokles HDP a životní úrovně) a v neposlední řadě ovlivňují i vývoj platební bilance, inflace a dalších oblastí. (7)

3.3 Krize v dějinách

V průběhu dějin se lidstvo setkala s celou řadou hospodářských krizí (Tab. 1)

Tabulka 1 Historický přehled hospodářských krizí

Historický přehled hospodářských krizí	
Název krize	Období krize
Tulipánová horečka	1634-1637
Krize v USA	1857-1860
Hyperinflace	1914-1923
Velká hospodářská krize	1929-1933
První ropná krize	1973
Druhá ropná krize	1979-1980
Americká bankovní krize	1980-1995
Chilská finanční krize	1981-1985
Latinskoamerická dluhová krize	1982-1989
Severská bankovní krize	1988-1994
Japonská krize	1991-2006
Krize evropského měnového mechanismu	1992-1993
Mexická krize	1994-1995
Asijská krize	1997-1998
Ruská krize	1998
Brazilská finanční krize	1998-1999
Dot.com krize	2000
Turecká finanční krize	2000
Argentinská krize	2001-2002
Světová finanční krize	2008-???

Zdroj: (9) (10)

Jednou z nejkurióznějších krizí je případ tzv. Tulipánové horečky, která v letech 1634-1637 zasáhla Nizozemsko a okolní země. Objektem spekulací se staly cibulky tulipánů dopravené do Evropy z Asie. Cibulky byly v té době velmi žádaným zbožím a spekulanti za ně byli ochotni zaplatit nemalé sumy. Důvěra lidí v další růst cen cibulek však záhy poklesla a spekulanty uměle vytvořená bublina splaskla. Řada obchodníků výrazně zchudla, neboť jim v rukou zůstaly téměř bezcenné a neprodejné cibulky tulipánů. (10)

Doposud největší a nejhorší hospodářskou krizí v historii je Velká hospodářská krize, někdy též označována jako Velká deprese. Hospodářská krize se do pohybu dala 24. října 1929 (černý pátek), kdy došlo k prudkému poklesu akcií na newyorské burze. Tomuto předcházelo období hospodářské prosperity a extrémního růstu cen akcií, avšak náhle se ceny akcií během několika týdnů zřítily o desítky procent a staly se zcela bezcennými. Veřejnost zahájila útok na banky s cílem vybrat své vklady, což způsobilo krach dalších a dalších bank. Koncem roku 1930 v USA zaznamenalo bankrot nebo omezení činnosti celkem 1350 bank. (9) (11)

Spolu s bankami zažívá pád i průmysl, doprava, obchod, aj. Z USA se recese následně rozšířila do zbytku světa. Tehdejší Československo patřilo mezi země krizí nejhůře postižené. I když se k nám krize dostala až později, byla hlubší a delší než v sousedních zemích. Další významnou krizí byla první a druhá ropná krize. V průběhu 60. let 20. století hospodářství USA, Evropy a Japonska prožívalo ekonomický rozkvět srovnatelný s průmyslovou revolucí v druhé polovině 19. století. V roce 1973 však do tohoto rozkvětu zasáhla Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC) a vyhlásila ropné embargo, což vedlo k prudkému navýšení cen ropy a jejímu obecnému nedostatku. V roce 1973 se platí za barel černého zlata 3 dolary, v roce 1974 rovných 13 dolarů. To představuje meziroční nárůst ceny o 330 %. (9) První ropná krize se dotkla všech průmyslově vyspělých států. Během ní zbankrotovalo několik podniků a práci ztratila řada lidí.

Druhá ropná krize v letech 1979-1980 souvisí s výpadky v těžbě a distribuci ropy způsobené válkou mezi Irákem a Iránem. Cena ropy opět prudce vzrostla a celkově jí byl nedostatek. Řada rozvojových zemí neměla na placení účtů za ropu a musela si tak půjčovat na všech úrovních, čímž se tyto země dostaly do dluhové závislosti. Z tohoto

důvodu je druhá ropná krize považována za počátek dluhové krize řady rozvojových zemí. (12)

Splasknutí internetové bubliny v roce 2000 neboli tzv. Dot.com krizi zapříčinilo unáhlené zakládání internetových firem bez napojení na reálné hospodářství. „*Firmy jako Yahoo!, negenerovaly vysněné zisky, přesto se do jejich akcií mohutně investovalo. Když přišlo vystřízlivění, slétla cena Yahoo! Ze 120 dolarů na 13 dolarů a mnohým investorům zbyly pouze oči pro pláč*“. (9) Důsledkem prasknutí bubliny byla vysoká nedůvěra v tento typ podnikání a banky přišly o zhruba 200 miliard dolarů.

3.4 Světová finanční krize a její důsledky

3.4.1 Příčiny současné finanční krize

Na počátku současné finanční krize stála hypoteční krize v USA, která se začala projevovat na jaře roku 2007. Tomu předcházela velký stavební boom, který byl podporován neadekvátně levnými a dostupnými hypotékami. Spojené státy americké procházely na počátku 21. století konjunkturou. Optimismus amerických občanů neznal mezí a téměř každý snil o vlastnictví pozemku a bydlení ve vlastním domě. Banky a další instituce reagovaly na trh s realitami a začaly poskytovat hypoteční úvěry i lidem s nízkými a nestabilními příjmy, kteří by za standardních okolností hypotéku nedostali. Některé hypoteční firmy dokonce poskytovaly úvěry bez jakéhokoli dokladu o příjmech žadatele. Kvůli rostoucím životním nákladům však tisíce dlužníků přestali být schopni půjčené částky splácet. Uprostřed léta 2007 se hypoteční krize poprvé projevila naplno. Banky začaly citelně vnímat zvyšující se riziko spojené s poskytováním tzv. subprime mortgages (rizikové hypotéky) a počaly sčítat ztráty miliardových částek, které jim výrazně snižovaly zisk a rating. (13)

Problémy hypotečního trhu v USA se během několika měsíců následně projevily i na americkém finančním trhu a odtud zachvátily v podstatě celý svět. Uchráněna nezůstala ani Česká republika.

Úvěrová expanze

Spojené státy americké se na počátku 21. století nacházely v konjunktuře. Tato ekonomická expanze byla ale do značné míry vykoupena rostoucí mírou spotřebitelského zadlužování. Podíl nesplacených spotřebitelských dluhů vůči disponibilním příjmům v roce 1975 vzrostl z 62 % na 127,2 % a v roce 2005, takže se dostal na více než dvojnásobek své původní hodnoty. K růstu zadluženosti domácností v USA přispěla nemalou mírou i organizace FED, která představovala centrální bankovní systém Spojených států. FED během jednoho roku výrazně snížil úrokové sazby a tím přispěl k rozšíření rizikových hypoték. Tímto snížením chtěl FED odvrátit recesi americké ekonomiky, což se na určitý čas i podařilo. Nízké úrokové sazby FEDu však vedly k zadlužování nejen domácností, ale i firemního sektoru. FED tak v roce 2004 zvedl základní úrokovou sazbu z 1 % na 2,25 % a v dalších letech s navyšováním pokračoval. (13) (14) Zvýšení těchto sazeb se promítlo s několikátýdenním zpožděním i do výše úrokových sazeb u hypoték. V důsledku toho méně bonitní klienti začali mít problémy se splácením úvěrů. Část méně bonitních domácností přestala splácet měsíční splátky hypotéky a domy jim byly následně zabaveny. Na trhu realit se výrazně zmenšila poptávka a tím klesala i cena nemovitostí. Náklady spojené s nesplácením hypotéky však v konečném důsledku nesla banka. Jelikož banky poskytovaly často hypotéky na 100 % ceny nemovitostí, při jejím prodeji pak výrazně prodělávaly. Tento vývoj zvyšoval dluhové náklady a vedl i ke zpomalení ekonomického růstu. (15)

Sekuritizace hypotečních úvěrů

Na přelomu července a srpna 2007 se problémy s poskytováním hypotečních úvěrů málo bonitním klientům projevily na kapitálových trzích. Týkalo se to především trhů s rizikovými dluhopisy odvozenými od rizikových hypoték cestou sekuritizace. Principem sekuritizace je sdružování jednotlivých strukturovaných aktiv do balíku, který je následně postoupen třetí osobě. Sekuritizace se běžně využívá u dluhu veřejného a naprostá většina objemu světového dluhu existuje ve formě státních obligací. Koncem 90. let se však sekuritizace začala využívat i pro soukromé dluhy a umožnila tak bankám, aby půjčovaly finanční prostředky v podstatě komukoliv. V únoru 2007 výrazně vzrostl objem nesplacených hypotečních úvěrů vůči státem podporovaným společností Fannie Mae

(Federal National Mortgage Association) a Freddie Mac (Federal Home Loan Mortgage Corporation). Tyto společnosti se specializovaly na poskytování hypoték s nižší úrokovou sazbou i méně majetným vrstvám obyvatelstva. Situaci navíc zhoršoval fakt, že obě firmy ovládaly více než polovinu amerického hypotečního trhu. Jelikož byly hypoteční dluhy různé kvality sekuritizovány, spojovány do balíků a následně nabízeny investorům po celém světě, brzy se problémy hypotečního trhu promítly do světových finančních trhů. (16)

V březnu roku 2008 se do finančních problémů dostala americká investiční banka Bear Stearns. V září 2008 následovalo uvalení nucené správy na obě polostátní hypoteční agentury Fannie Mae a Freddie Mac a do problémů se dostala i investiční banka Lehman Brothers. Do potíží se dostaly i další americké investiční banky a problémy na světových finančních trzích dosáhly rozměrů globální finanční krize, která se projevuje výrazným zhoršením naprosté většiny finančních indikátorů. *„Globální finanční systém se začal potýkat s nedostatečnou likviditou, rozsáhlou insolventností finančních institucí, nárůstem volatility výnosových měr finančních instrumentů, výrazným poklesem hodnoty finančních a nefinančních aktiv a podstatným snížením rozsahu alokace úspor ve finančním systému“*. (17 str. 7)

Další příčiny krize

K vypuknutí současné globální finanční krize přispělo rovněž neefektivní fungování systému ratingového hodnocení. Řada ratingových agentur neposuzovala objektivně schopnost emitenta splácet své krátkodobé a dlouhodobé závazky. Nepřehledná situace v systému hodnocení umožňovala spekulativní jednání. To vše dávalo další prostor pro uplatňování nepoctivých praktik při poskytování úvěrů a pro obcházení pravidel regulace finančního sektoru. Na vzniku krize se podepsaly i politický zájem na stimulování růstu a „blahobytu“, selhání řídicích a kontrolních mechanismů, celosvětová finanční páka, aj. Globálního charakteru krize záhy nabyla zejména z důvodu propojenosti dnešních finančních trhů a díky snaze řady evropských bank či investičních fondů přizivit se na zprvu rostoucím americkém hypotečním trhu. (18)

3.4.2 Důsledky finanční krize ve světě

Celosvětová recese zasáhla v podstatě všechny oblasti, ať už se jedná o trhy s cennými papíry, světové bankovníctví, nebo průmyslové a další podniky. Potíže nejdříve zasáhly finanční sektor. Postihly především ty banky, které obchodovaly s toxickými substandardními hypotečními úvěry. V červnu 2007 zkolabovaly dva hedgeové fondy investiční banky Bear Stearns, které dohromady držely téměř 10 miliard cenných papírů krytých hypotékami. Ke konci roku 2007 došlo ke krachu a následnému znárodnění britské hypoteční banky Northern Rock. (15) Problémy bank se přesunuly i na akciové trhy, které během roku 2008 poklesly o několik desítek procent. Zároveň dochází ke snížení soukromých výdajů, poklesu investic a nárůstu míry nezaměstnanosti, potíže mají i průmyslové podniky a stavebnictví. Mezi jedny z nejvíce postižených odvětví patří automobilový průmysl. Odbyt automobilek se propadá i v Evropě, postihuje především Německo, Francii, ale i Českou republiku. Vlády postižených zemí se zoufale snaží o podporu domácích ekonomik a v rámci svých záchranných „balíčků“ přistupují většinou ke snižování daní, podpoře ohrožených odvětví, k investicím do infrastruktury a podnikají záchranné kroky v oblasti sociální. Mnohé rozpočtové výdaje jsou seškrťovány ve prospěch pomoci postiženým podnikům a podpoře zaměstnanosti. Některé státy se podílejí i na výkupu špatných úvěrů a rekapitalizaci bank a poskytují státní garance na vybrané úvěry. (14) (15) (19)

3.4.3 Důsledky finanční krize v zemích Evropské unie

Světová ekonomická krize zasáhla vzhledem ke svému globálnímu charakteru všechny ekonomiky Evropské unie. Přestože většina zemí přijala rozsáhlá protikrizová opatření, žádná země se nevyhnula poklesu domácí poptávky i exportní aktivity (v důsledku poklesu zahraniční poptávky) a s tím spojenému zpomalení růstu HDP. Dopad krize na jednotlivé ekonomiky EU byl ovšem diferencovaný. Některé ekonomiky byly zasaženy relativně méně (např. Polsko), zatímco jiné zaznamenaly výrazný ekonomický propad (např. pobaltské země, Irsko, Slovinsko, severské země, Německo, Velká Británie, Itálie aj.) Některé země se dokonce musely obrátit pro pomoc k mezinárodním finančním institucím (Lotyšsko, Maďarsko, Rumunsko). Česká ekonomika nebyla vzhledem ke stabilitě finančního sektoru ovlivněna ani tak vývojem finančního sektoru jako spíše vývojem reálné ekonomiky. Pocítila negativní důsledky toho, že je plně začleněna do evropské a

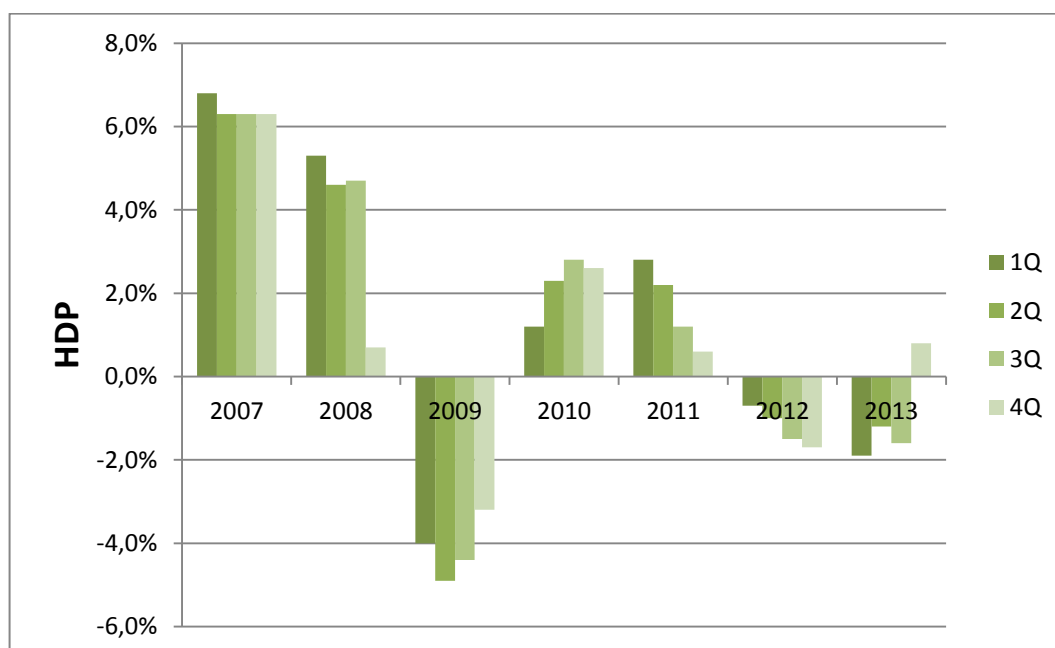
světové ekonomiky. Na vývoj českého HDP působil negativně především ekonomický pokles v zemích EU, zvláště pak propad německé ekonomiky, na niž je česká ekonomika silně navázána. (20) Napětí na finančním trhu začaly pociťovat také evropské státy, které po vzoru americké vlády vyhlásily, že svým bankám pomohou částkou 1,5 bilionu euro. Kongres v USA schválil vládní podporu až na druhý pokus. Celkem jde o 700 miliard dolarů. (21)

3.5 Projevy finanční krize v České republice

Česká republika byla zasažena finanční krizí s určitým zpožděním, ale recese se jí přesto nevyhnula. Finanční krize tak postihla bankovní sektor, průmyslová odvětví i zemědělství. Nevyhnula se však ani zdravotnictví, školství, kultuře a sportu, stavebnictví a zasáhla oblast trhu a práce. Mezi její bezprostřední dopady patří nezaměstnanost, zdražování, vyšší životní náklady a pokles životní úrovně, spojený zejména s nedostatkem finančních prostředků. (22)

Finanční krize samozřejmě ovlivnila mnoho ekonomických činitelů jako je hrubý domácí produkt (HDP), průměrná mzda, míra nezaměstnanosti a inflace. Jejich postupný vývoj je vidět na následujících grafech. (Graf. 1, 2, 3, 4)

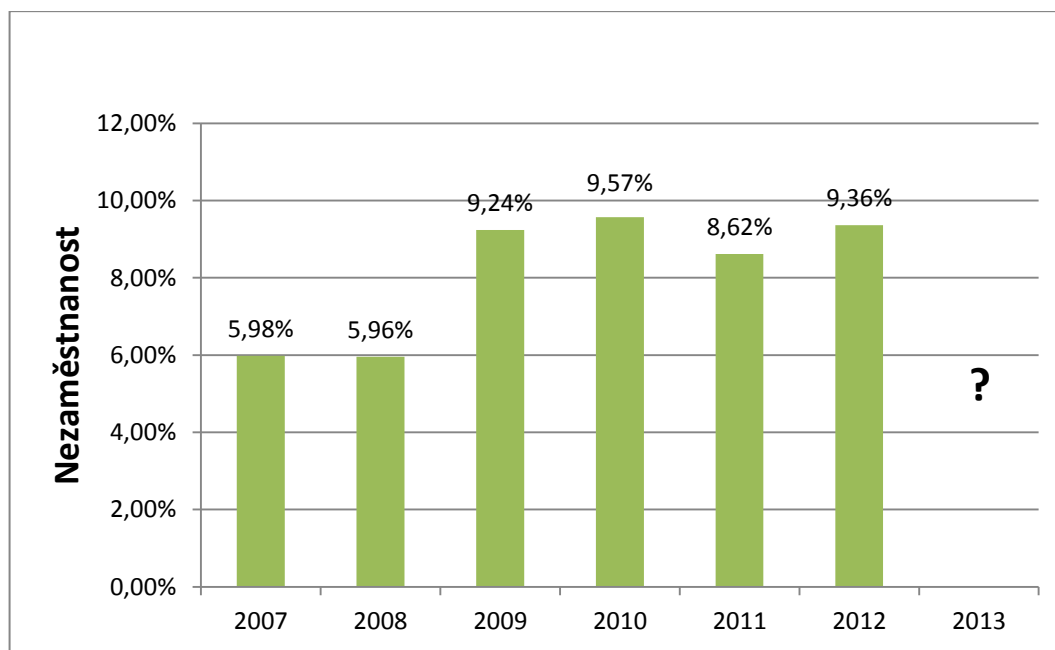
Graf 1 Vývoj hrubého domácího produktu v ČR

Zdroj: (23) Zpracování: vlastní

Na grafu vývoje HDP v ČR v jednotlivých čtvrtletích je vidět, že v době začátku krize byl HDP kladný, ale následující rok po krizi HDP okamžitě klesl a dostal se do nízkých minusových položek.

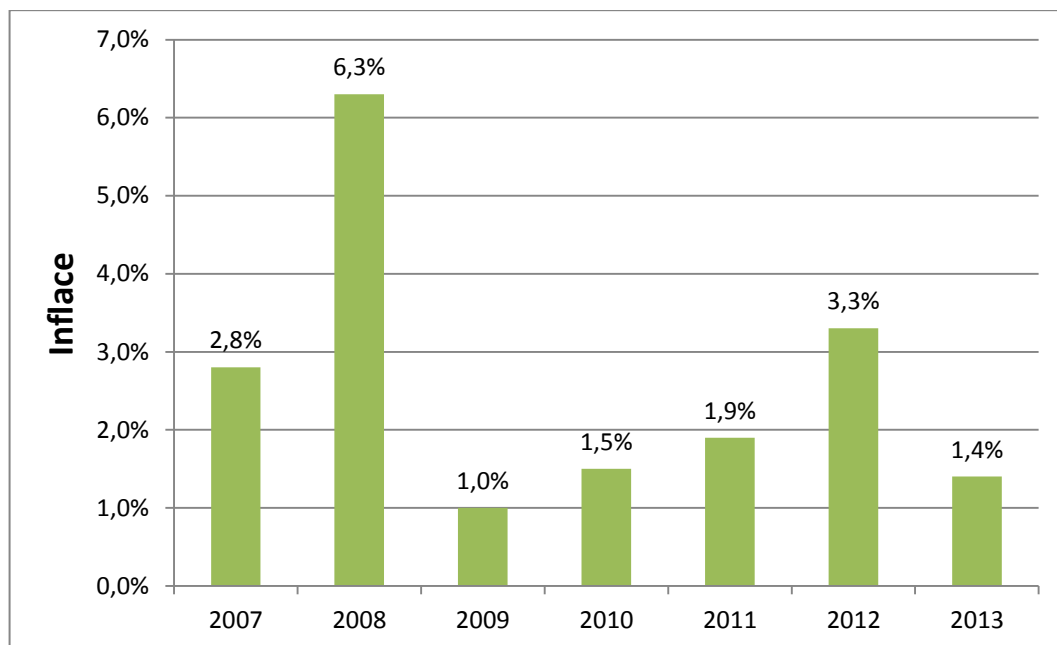
Graf 2 Vývoj nezaměstnanosti v ČR

Zdroj: (24) Zpracování: vlastní

Z grafu vývoje nezaměstnanosti je zřejmé, že míra nezaměstnanosti se v roce 2009 po finanční krizi výrazně zvýšila. Vliv na to mělo propouštění zaměstnanců z důvodu úsporných opatření. Údaj za rok 2013 není dosud dostupný.

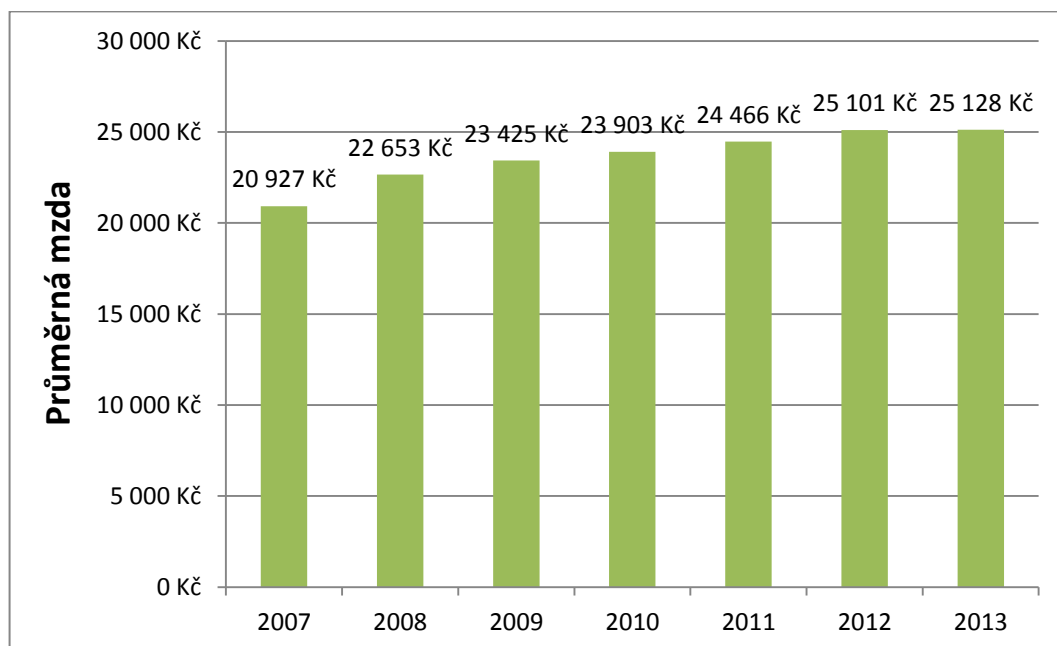
Graf 3 Vývoj inflace v ČR

Zdroj: (25) Zpracování: vlastní

Z grafu 3 je patrné, že inflace dosáhla nejvyšší hodnotu během krize v roce 2008, zatímco v následujícím roce 2009 byla její hodnota nejnižší.

Graf 4 Vývoj průměrné mzdy v ČR

Zdroj: (26) Zpracování: vlastní

Podle grafu 4 neměla finanční krize významnější vliv na průměrnou mzdu v ČR. Průměrná mzda se každým rokem zvyšovala, rostla i v letech 2008 a 2009 kdy byly dopady krize největší.

3.5.1 Příčiny finanční krize v ČR

Česká ekonomika je ekonomikou otevřenou, což v praxi znamená, že český HDP je téměř ze 70 % závislý na zahraničním obchodu. Pokud si zahraniční obchod nevede dobře, česká ekonomika na tom není o moc lépe. Přestože poměr exportu a importu zůstává zhruba vyrovnaný, v roce 2008 vývozy klesly o 0,7 % a dovozy vzrostly pouze o 0,1 %. (27) Je zřejmé, že zahraniční poptávka po české produkci a exportech se snížila. Recese nepříznivě ovlivnila rovněž podniky. Firmám výrazně ubylo zakázek, některé musely omezit výrobu, propouštěly. Další se dostaly do začarovaného kruhu insolvenčí, řada firem zbankrotovala.

3.5.2 Dopad současné finanční krize na ČR

3.5.2.1 Dopad finanční krize na bankovní sektor

Mezi oblasti, které pocítily dopad současné finanční krize, patří i finanční sektor, i když v ČR rozhodně nezpůsobil takové problémy jako v USA. Komerční banky v ČR zůstávají nadále ziskové. Přestože většina českých bank má mateřské instituce v zemích finanční krizí výrazněji zasažených, v českém bankovním sektoru se projeví pouze dopady jako je např. ochlazení trhu s úvěry. Krize zahýbala i s akciemi na pražské burze, které se dostaly na své pětileté minimum. (27)

3.5.2.2 Dopad finanční krize na strojírenský a automobilový průmysl a ostatní průmyslová odvětví

Strojírenské podniky snižují nebo omezují výrobu a svým zaměstnancům většinou garantují jen částečnou mzdu. Jako příklad lze uvést Siemens, který se stahuje z pražské výroby kolejových vozidel. V souvislosti s dopady krize na české hospodářství se nejčastěji mluví o automobilovém průmyslu, který v ekonomice ČR hraje důležitou roli. Většina automobilek (Škoda Auto, Tatra, Hyundai) byly nuceny kolem roku 2009 z důvodu nízké poptávky omezit či dočasně zastavit výrobu, což mělo negativní dopad i na jejich dodavatele. Dle údajů Sdružení automobilového průmyslu (SAP) do poloviny roku

2009 automobilky propustily více než 13500 zaměstnanců. V následujících letech se automobilky postupně navracejí k plánovaným objemům výroby. (28) Avšak hůře než automobilky (pokles o 20 %) na tom v roce 2008 byly podniky v hutnictví, sklárny a textilní průmysl. Sklářský průmysl se potýkal s poklesem zakázek, levnou zahraniční konkurencí či dopady některých privatizačních a manažerských rozhodnutí. Krize se nevyhnula ani textilnímu průmyslu. Dříve silné odvětví české ekonomiky bylo v útlumu již řadu let a krize potíže některých podniků ještě umocnila, takže byly nuceny uzavírat provozovny a propouštět své zaměstnance. Do určitých potíží se koncem roku 2008 dostal i sektor stavebnictví, jehož produkce poklesla o 0,6 %. Maloobchod klesl v prosinci 2008 meziročně o 1,5 %. (29) Pokles firemních zakázek, snížení odbytu zboží a služeb se zákonitě muselo projevit i v nižší potřebě práce, která s sebou přinesla zvýšení míry nezaměstnanosti.

3.5.2.3 Dopad finanční krize na zemědělství a potravinářský průmysl

Světová finanční krize zasáhla také zemědělství, díky záchranné síti plateb jsou však dopady na něj v Evropské unii a tím i v ČR menší než na jiné sektory. Podle Fischerové-Boelové může být v důsledku krize pro zemědělce obtížnější najít finanční prostředky pro zvyšování výroby či na potřebné inovace. Podle ní se krize v zemědělství projevuje tím, že zatímco ceny produktů jdou dolů, vzrůstají v sektoru výrobní náklady. (30)

Zatímco produkce zemědělských výrobců v roce 2013 klesala čtyřikrát rychleji než celek ekonomiky, jejich ceny pokračovaly v opačném trendu. U mléka vzrostly dokonce o 7,8 %, tedy pětkrát rychleji než celková inflace (1,4 %). (31)

Pokud jde o skot, dlouhodobý trend vykázal pokles stavů z 3,5 milionu kusů v roce 1990 na 1,4 milionu kusů v roce 2012. Celkový pokles skotu o 61 % byl přitom rychlejší u krmných býků než u krav, tam pokles činil jen 56 %. Něco z toho pokryl postupný růst intenzity výroby zhruba na dvojnásobek, takže produkce mléka klesla ze 4,8 miliardy litrů (1990) jen na 2,7 miliardy litrů, to je o 43 %. (32)

Farmáři se obávají především méně dostupných úvěrů od bank, které by podle nich měl zemědělcům garantovat stát. Za další problémy agrárníci označují nízké ceny farmářských produktů a zemědělské přebytky.

Podle Stanoviska Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR je potřeba vyvinout řídicí systém, který by zajistil předpoklad minimálního příjmu zemědělců, kteří se potýkají s nepředvídatelným vývojem jako např. výkyvy cen potravin ve stále více se otevírajícím trhu (WTO), extrémní klimatické podmínky (sucho, záplavy), nemoci zvířat (BSE, dioxinová krize, prasečí mor). (33)

3.5.2.4 Dopad finanční krize na školství, kulturu a sport

Neblahé důsledky finanční krize se nevyhnuly ani oblasti školství, kultury, sportu a tělovýchovy. I když ve všech těchto resortech došlo v důsledku finanční krize ke snížení některých rozpočtových položek nelze tyto označit za jedinou příčinu jejich ne zcela uspokojivého stavu a vývoje

Školství

V evropském měřítku se ve školství finanční krize projevila především snížením rozpočtu škol. S tím jsou spojena i některá finanční opatření. Tato opatření postihla samozřejmě nejvíce zaměstnance, kterým byly snižovány platy, nebo byli rovnou propuštěni. Finanční krize ve školství postihla i studenty, na mnoho školách se zavedlo školné nebo zavedené školné bylo zvyšováno o několik procent. Vysoké školy v hospodářsky nejvyspělejších zemích utrpěly finanční ztrátu i v důsledku poklesu cen nemovitostí, které mají ve svém vlastnictví. Soukromé instituce mají navíc za sebou nezdařené investice na akciových trzích. (34)

Sestupnou tendenci českého školství nastoupila podle odborníků již samotná kvalita tuzemského školství. Ta je přitom důležitá nejenom kvůli důstojnému pokračování v mnohasetleté tradici tuzemského vzdělávání, ale i pro budoucnost. Právě kvalitní systém výuky je totiž klíčovou součástí snah o modernizaci tuzemské ekonomiky. (35)

Mezi hlavní rysy řešení nedostatků českého školství patří změna v oblasti financování našich veřejných škol, zvýšení dotace ze státního rozpočtu a to alespoň na průměrnou evropskou úroveň, ale také změnit způsob financování těchto škol tak, aby se v jejich dotaci objevilo i hodnocení kvality jejich výuky a uplatnění absolventů ve společnosti. Kvalitní systém výuky je důležitý nejen z hlediska pokračování v mnohasetleté tradici tuzemského vzdělávání, ale je i klíčovou součástí snah o modernizaci ekonomiky.

V oblasti odborného vzdělávání nebyly u nás zaznamenány výraznější změny v poptávce po vzdělávání, které by byly přímým důsledkem krize. Je pravděpodobné, že dlouhodobé procesy jakými jsou například demografický vývoj, probíhající reformy vzdělávání atd. budou mít na počáteční odborné vzdělávání mnohem větší vliv než současné zpomalení ekonomiky. Objevují se názory, že z dlouhodobého hlediska by krize mohla stimulovat poptávku po odborném vzdělávání, protože bude nahlížena jako prostředek k získání a udržení si zaměstnání. (36)

Kultura

Finanční krize se nevyhnula ani odvětví kultury. V evropském měřítku měla krize největší vliv na aukční síně. Zájem o umělecká díla výrazně poklesl. V Česku se na aukcích také přestali objevovat kupci, kteří byli ochotni zaplatit za umělecké dílo velké částky. Velké firmy, které tradičně sponzorovaly (např. Karlovarské minerální vody a. s.) velké kulturní akce se po krizi rozhodly investovat mnohem menší částky na podporu těchto akcí. Kulturní nadace jsou kvůli světové krizi omezeny a investují podstatně méně peněz než dříve. Nadace Český hudební fond, největší hudební nadace u nás, byla nucena investovanou částku snížit během dvou let 6,5 krát z 3,9 milionu korun na pouhých 600 tisíc. Předpokládá se, že zhoršení situace u nadací povede k více žádostem o státní dotaci. Dochází k většímu počtu žádostí na menší počet peněz. Podíl kultury na HDP evropských zemí roste, proto by se do kultury mělo investovat i během krize. (37) (38)

Sport a tělovýchova

Sport je v České republice velmi oblíbenou aktivitou jak na profesionální tak na rekreační úrovni. Organizovaně se mu věnuje více jak dva a půl miliónu Čechů. Z tohoto pohledu vždy byly ve středu zájmu široké veřejnosti nejen samotné úspěchy naší sportovní reprezentace, ale i způsob a zákulisí financování sportovních organizací a klubů. Na podporu rozvoje sportu jsou u nás vynakládány nemalé finanční prostředky a to jak ze státních tak ze soukromých zdrojů. Důsledky celosvětové ekonomické krize se však v ČR projeví i na poli sportovních aktivit. Sport a další dobročinné akce jsou jednou z hlavních položek, které podnikatelé ve svých rozpočtech vyškrtají. V různých sportovních týmech se odložily výstavby nových stadionů, reklama či opravy stávajících sportovních areálů. V hlavní fotbalové a hokejové lize se upravovaly smlouvy hráčů, týmy musely snížit rozpočty. Finanční krizi šlo pocítit i na stadionech,

ubylo diváků. Naši sportovci vždy dosahovali na reprezentační úrovni významných úspěchů. Kromě sportovních vavříků to naplňovalo i svazové a klubové pokladny. Do sportu však vstoupila hospodářská recese a s ní spojená finanční krize. Podniky omezující výrobu omezily významně i sponzorování různých aktivit, což se negativně odráží na financování sportovních klubů. Nejvíce se tyto změny dotkly masově rozšířených a oblíbených sportů jakými jsou fotbal a hokej. (39)

3.5.2.5 Dopad finanční krize na zdravotnictví

Mezi nejcennější hodnoty naprostá většina lidí řadí své zdraví. Nelze se proto divit, že dopad finanční krize na české zdravotnictví je odbornou i laickou veřejností ostře sledován a velmi citlivě vnímán. Vzhledem k tomu, že praktická část této bakalářské práce se dotýká právě zdravotnické problematiky, budu se této kapitole věnovat poněkud obšírněji.

Mezi jeden z nejdůležitějších znaků růstu životní úrovně patří vyspělá zdravotní péče. Ta je však velmi nákladná, proto úroveň zdravotnictví významně ovlivňuje národní ekonomiku. Na ekonomickém rozvoji tak profitují občané země nejenom zvyšující se kupní silou svých příjmů, ale také zvyšující se průměrnou délkou života. Právě v nejvyspělejších zemích světa se občané dožívají nejvyššího věku. V bohatých zemích se také většina občanů se snaží žít zdravě a pěstovat zdravý životní styl.

Nejvíce peněz do zdravotnictví proudí v členských zemích Evropské unie a OECD.

Během posledního desetiletí došlo v členských zemích EU a OECD k rychlému nárůstu v dostupnosti diagnostických technologií jako je počítačová tomografie (CT), skenery a magnetická rezonance (MRI). V chudých zemích tyto technologie chybí.

Přestože jsou všechny členské země Evropské unie při mezinárodním srovnání vyspělými zeměmi, tak jsou mezi jednotlivými zeměmi značné rozdíly v míře finančních prostředků proudících do zdravotnictví.

Nejvíce peněz (v % k HDP) proudí do zdravotnictví v Nizozemí, Francii, Dánsku, Německu. V Česku je to 7,4 % k HDP. Naopak nejméně je to v Rumunsku, Estonsku, Lotyšsku a Litvě. V absolutním vyjádření jsou nejvyšší výdaje na zdravotnictví v Lucembursku (8798 \$ na občana), dále v Dánsku, Nizozemí a Švédsku. V Česku činí výdaje na občana 1507 \$ na občana. Nejnižší výdaje jsou v Rumunsku (500 \$ na občana), Bulharsku, Lotyšsku a Litvě.

Střední délka života novorozence (naděje dožití) je v bohatých zemích světa výrazně vyšší než v chudých zemích. Naděje dožití vyjadřuje, kolik roků se v průměru dožije novorozenec za předpokladu, že se během dalšího jeho života nezmění řád vymírání a další sledované demografické údaje. Ve vyspělých zemích světa je naděje dožití vyšší než 80 let, v chudých afrických zemích poloviční (necelých 40 let je např. v Angole či Zambii). Když se ve vyspělých zemích světa podaří občanovi překonat riziko úmrtí v kojeneckém věku, následně rizika středního věku a dožije se 65 let, potom se střední délka života zvyšuje cca o 4 roky.

Ve všech členských zemích EU se dožívají ženy v průměru vyššího věku než muži, zpravidla o 5 až 6 let. Střední délka života z členských zemí EU u žen je nejvyšší ve Španělsku, Francii, Itálii a Portugalsku. V Česku je to 81,1 let. Nejnižší střední délka života u žen je v Bulharsku, Rumunsku, Maďarsku a Lotyšsku.

Naděje dožití u mužů z členských zemí EU je nejvyšší na Maltě, Švédsku, Itálii a Španělsku. V Česku je to 74,8 let. Nejnižší naděje dožití je v Litvě, Lotyšsku, Bulharsku a Rumunsku. (Tab. 2)

Ve většině členských zemí EU připadá na 10 tisíc obyvatel průměrně 30 lékařů, v nejchudších zemích světa však pouze 4 lékaři. Pokud bychom seřadili hodnoty všech zemí od největší po nejmenší, tak počet lékařů v zemi ležící uprostřed je 11 lékařů na 10 tisíc obyvatel. Nejméně lékařů na 10 tisíc obyvatel je v Somálsku, Lesothu či Angole. Nejvíce lékařů na 10 tisíc obyvatel z členských zemí EU je v Řecku, Rakousku, Španělsku, Portugalsku. Česko patří rovněž na přední místa. Nejméně lékařů na 10 tisíc obyvatel z členských zemí EU připadá v Polsku, Rumunsku, Slovinsku a Chorvatsku. (Tab. 2)

V bohatých zemích světa (včetně Česka) připadá na 10 tisíc obyvatel průměrně 59 nemocničních lůžek, v nejchudších zemích je to 12, samozřejmě jejich kvalita je rovněž nesrovnatelná. Celosvětový medián je 25 nemocničních lůžek na 10 tisíc obyvatel. Nejméně nemocničních lůžek na 10 tisíc obyvatel je v Indonésii, Indii a Angole. Nejvíce nemocničních lůžek na 10 tisíc obyvatel je z členských zemí EU v Německu, Rakousku, Česku a Maďarsku. Nejméně nemocničních lůžek je ve Švédsku, Španělsku, Velké Británii a Portugalsku. (40)

Tabulka 2 Statistické údaje o zdravotnictví v zemích Evropské unie

Země	Výdaje (\$)	Výdaje (v % k HDP)	Naděje na dožití (v letech)		Počet lékařů	Počet lůžek
			muži	ženy	Na 10 000 obyvatel	Na 10 000 obyvatel
Belgie	4962	10,6	77,9	83,2	30	65
Česká republika	1507	7,4	74,8	81,1	37	71
Dánsko	6648	11,2	77,8	81,9	34	35
Estonsko	987	6	71,2	81,3	33	54
Finsko	4325	8,9	77,3	83,8	29	62
Francie	4952	11,6	78,4	85,1	35	69
Chorvatsko	1138	7,8	73,9	80	26	54
Irsko	4542	9,4	78,3	82,8	32	49
Itálie	3436	9,5	79,6	84,7	35	36
Kypr	2123	7,4	77,4	81,8	26	38
Litva	875	6,6	68,1	79,3	36	68
Lotyšsko	841	6,2	68,6	78,8	30	64
Lucembursko	8798	7,7	78,5	83,6	28	56
Maďarsko	1085	7,8	71,2	78,7	30	71
Malta	1897	8,7	80,2	83,9	31	45
Německo	4875	11,1	78,4	83,2	36	82
Nizozemsko	5995	12	79,4	83,1	29	47
Polsko	899	6,7	72,6	81,1	22	67
Portugalsko	2311	10,4	77,6	84	39	33
Rakousko	5280	10,6	78,3	83,9	49	77
Řecko	2864	10,8	78,5	83,1	62	48
Slovensko	1534	8,7	72,3	79,8	30	65
Slovinsko	2219	9,1	76,8	83,3	25	46
Španělsko	3027	9,4	79,4	85,4	40	32
Švédsko	5331	9,4	79,9	83,8	38	28
Velká Británie	3609	9,3	78,9	82,7	27	33

Zdroj: (40)

České zdravotnictví se v roce 2013 potýkalo se dvěma základními problémy - nedostatkem peněz a rozhodnutím Ústavního soudu. Chybějící finance ho dokonce paralyzovaly natolik, že nemocnice hrozily omezováním péče. Jejich situace totiž nebyla podle analýzy ministerstva zdravotnictví příznivá. Například závazky po lhůtě splatnosti jim za první pololetí loňského roku vzrostly o 28,6 % na 5,2 miliardy korun. Ke konci roku podle odhadů ministerstva měly dosahovat až 6,4 miliardy. Co se týče hospodaření, byly na konci prvního pololetí všechny nemocnice ve ztrátě 1,46 miliardy korun.

Na situaci nemocnic se podepsalo několik faktorů. Kromě daně z přidané hodnoty to bylo i zvyšování mezd či snížení úhrad od zdravotních pojišťoven. Podle Ministerstva zdravotnictví tak může docházet k situacím, kdy bude ovlivněna kvalita poskytované péče. Jednak nemožností pořídit modernější přístroje, sekundárně pak nutností výrazně omezit prostředky vynaložené na opravy a udržování zdravotnických objektů.

„Nemocnice nebyly samy, kdo se ve zdravotnictví potýkal s nedostatkem peněz. Podobně na tom byla i Všeobecná zdravotní pojišťovna, která dokonce musela požádat vládu o dvě a půl miliardy korun. Vláda jí nakonec schválila půjčku 700 milionů. V krizi se ocitlo i české lázeňství. Krizový štáb lázní proto uvedl, že jeho likvidaci je ohroženo až čtyřicet tisíc pracovních míst a také kondice zejména chronicky nemocných osob i péče o zdravotně postižené děti. Přímo v lázeňství pracuje dvanáct tisíc lidí, na každého pak jsou navázáni zhruba tři další, kteří pracují v ubytovacích službách, stravování a podobně. Lázně spotřebují ročně z 290 miliard korun zdravotního pojištění dvě miliardy, podle odhadů se loni propadly v příjmech na polovinu. Do situace ve zdravotnictví přitom loni zasáhly kromě již zmiňovaného snížení úhrad nemocnicím, tedy úhradové vyhlášky, především dvě věci. Jednou z nich bylo zvýšení spodní sazby daně z přidané hodnoty ze 14 na 15 %, které podle odhadů ministerstva znamenalo pro české zdravotnictví ztrátu 3,8 miliardy korun; jiné odhady mluví až o šestimilionovém propadu.“ (41)

Druhou z nich byla rozhodnutí Ústavního soudu. Jedno se týkalo právě úhradové vyhlášky, kterou soud prohlásil za protiústavní. Vyhláška stanovovala hodnoty bodu, výši úhrad a regulační omezení pro rok 2013. Na základě předpisu pojišťovny platí nemocnicím a lékařům, pokud se jim nepodaří dohodnout jinak. Nerovnost vyhlášky viděli senátoři například v tom, že při překročení nasmlouvaného množství péče zaplatí pojišťovny lékařům jen část peněz. Podle ústavních soudců to skutečně není vhodné řešení, protože

vyhláška v tomto případě nerozlišuje, zda je překročení objemu péče důsledkem plýtvání, anebo má reálné příčiny. „Poskytovatelé totiž nemohou předvídat celkový rozsah zdravotních služeb, které budou nuceni v průběhu roku poskytnout, a již vůbec nemohou ovlivnit, zda nedojde k jejich výraznému zvýšení v důsledku mimořádných událostí, například hromadných nehod, epidemií a tak dále," uvedl generální sekretář soudu Ivo Pospíšil. (41) Vyhláška podle soudců nutila poskytovatele zdravotní péče, aby například odkládali plánované operace a zákroky na další rok. Ministerstvo proto připravilo novou úhradovou vyhlášku, ale ani ta nemocnice a lékaře příliš neuspokojila.

Druhé rozhodnutí Ústavního soudu přišlo na počátku července, kdy soudci zrušili nadstandardy ve zdravotnictví, tedy příplatky pacientů za kvalitnější péči, zvýšení poplatků za pobyt v nemocnici z 60 na 100 korun za den i pokuty za nevybírání regulačních poplatků. Šlo přitom o klíčové části zdravotnické reformy. Soud tak učinil na návrh ČSSD. Při stokorunovém poplatku nemocnice přitom ročně vyberou asi 2,1 miliardy korun.

O tuto částku však zdravotnická zařízení rovněž přišla. Od ledna se totiž díky rozhodnutí Ústavního soudu tyto poplatky již nehradí. Z regulačních poplatků chce zachovat pouze devadesátikorunovou platbu za pohotovost. Ostatní, včetně třicetikorunového poplatku za návštěvu ordinace či za recept, chce zrušit.

Ve zdravotnictví stejně tak jako ve finančním sektoru může mít volný či nevhodně regulovaný trh katastrofální globální dopad. Podobně jako na finančním trhu i ve zdravotnictví lze mlžit rizika a vytvářet iluze.

„Mezinárodní zkušenosti potvrzují, že systém odměňování zdravotního personálu a zdravotních zařízení (nehledě na to, jestli jsou v soukromém nebo veřejném sektoru) ovlivňuje jejich rozhodování o diagnóze a léčbě. Kdo jiný než lékař ví, jestli pacient opravdu potřebuje další testy, levné či drahé léky a ošetření, nebo hospitalizaci? Jsou lékaři finančně zainteresováni na tom, aby zvýšili obsazenost nemocničních lůžek nebo na tom, aby třeba radou pomohli k prevenci, včasné léčbě a odvrácení nebezpečí hospitalizace? Nové studie v USA objasňují, že nemocnice nemají zájem na poskytování poradenství a péče, které snižují riziko budoucí hospitalizace. Naopak. Nemocnice, které jsou v oblasti prevence a včasné léčby méně iniciativní, mají vyšší obsazenost lůžek a tím

také vyšší zisk. Zdravotní systémy, které jsou nasměrovány více tržně – včetně odměňování podle náročnosti péče – vykazují vyšší spotřebu nákladných léků, celkově vyšší náklady na léčbu, a často nižší podíl preventivních programů a programů veřejného zdraví (včetně podceňování chronických onemocnění“. (42)

Tragický může být také dopad na veřejné finance. Podceňování chronických onemocnění si v konečném důsledku vyžádá nákladnější léčbu a tím i nárůst výdajů na zdravotnictví. Ve zdravotnictví státní i tržní systémy spoléhají na státní garance. Dokonce i v americkém a švýcarském systému, který je založen na soukromých pojišťovnách, platí stát až 60 % celkových zdravotních výdajů. Celkové zdravotní výdaje tam jsou však mnohem vyšší ve srovnání s ostatními zeměmi OECD.

Podobně jako na finančním trhu je třeba uvažovat o tržních silách a úloze státu ve zdravotnictví odpovědně. Tržní mechanismy samozřejmě mají své důležité místo ve finančním i zdravotním sektoru. Tyto sektory jsou však mnohem komplexnější a informačně náročnější než běžné hospodářské sektory. Vytvoření vhodného regulatorního rámce je technicky náročné. Náročné je také vytvoření systému odměňování, který by zohlednil rizika a zajistil soulad mezi ziskem a zájmem klienta a společnosti. Zkušenosti ukazují, že obtížné je také zajištění nezávislosti dohledu, což někdy souvisí s politickou praxí. Tak jako ve finančním sektoru bude úspěch i ve zdravotnictví vyžadovat překonání mocných lobby. Na rozdíl od finančního sektoru ale ve zdravotnictví zatím nedochází k odideologizování. (43) (44) (45)

3.5.2.6 Opatření k překonání krize

Krize zasáhla Českou republiku nejcitelněji v r. 2009, kdy došlo k výraznému poklesu růstu HDP o více jak 4 %. Jedním z úkolů vlády bylo zareagovat na vzniklou situaci a zmírnit dopady celosvětové hospodářské krize na Českou republiku. Vláda České republiky tedy představila Národní protikrizový plán vlády, jehož cílem bylo podpořit podnikatele a obyvatele v období hospodářské krize a podpořit růst národní ekonomiky. (46)

Mezi opatření patřila např. sleva na sociálním pojištění, zrychlené odpisy pro podnikatele, odpočet DPH u všech automobilů, snížení korporátní daně, snížení poplatku na železnicích

o 20 %, garance bankovních úvěrů pro firmy, refundace až 80 % platů. Na podporu stavebnictví byl vytvořen program snižování energetické náročnosti budov, jiný program byl vytvořen na podporu podnikatelů v zemědělství. Úlevu podnikatelům mělo přinést osvobození malých firem od záloh daně z příjmu v r. 2009. Pomoci měly i vyšší podpora v nezaměstnanosti a zvýšení přídavků na děti. Díky tehdejší politické situaci mnoho opatření tohoto původního protikrizového balíčku, vytvořeného počátkem roku 2009 však skončilo dříve, než mohlo vůbec začít. Na konci září 2009 byl předložen nový balíček tzv. Janotův, který velkou část výše zmíněných opatření zrušil z důvodů přílišného zatížení našeho veřejného rozpočtu. (47)

Rovněž české banky přijaly řadu restriktivních opatření: mimo jiné zpřísnily poskytování úvěrů a zvýšily úrokové sazby i požadavky na zajištění úvěrů. Tím však došlo ke snížení dostupnosti finančních zdrojů pro vývozce a ke ztížení podmínek pro export. Vláda následně přijala opatření, která navýšila základní kapitál České exportní banky za účelem zlepšení podmínek pro vývozce.

Učiněná opatření byla spíše krátkodobého charakteru. Opatření, která by podpořila českou ekonomiku z dlouhodobého hlediska, prakticky chybí. Z tohoto důvodu v roce 2012 v rámci zadání tehdejšího ministra financí Miroslava Kalouska skupina NERV vypracovala tzv. balíček opatření pro případ hlubší hospodářské krize v České republice. Zadáním celé práce skupiny NERV bylo zejména zklidnit finanční trhy a ukázat investorům, ratingovým agenturám i obyvatelům České republiky, že se vláda z krize poučila a že má připraven balíček opatření, který v případě potřeby využije. Tento balíček měl snížit tlak na zhoršení ratingu ČR a stabilizovat úrokové sazby českých státních dluhopisů. Dalším cílem bylo podpořit stabilitu podnikatelského prostředí, konkurenceschopnost a podporu mezinárodního obchodu. Je třeba vzít v úvahu, že i tato opatření jsou pouze dílčí, protože tato krize není jen naší krizí, ale je krizí globální a na této úrovni je třeba se s ní vypořádat. (19)

4 Vlastní sledování

Finanční krize zasáhla i oblast zdravotnictví a nevyhnula se státním ani soukromým zdravotnickým zařízením. Důsledky finanční krize tak do určité míry pocítí ekonomicky nejen samotná zdravotnická zařízení, ale i jejich zaměstnanci a především pacienti. Ve financování zdravotnictví ČR hraje rozhodující roli veřejné zdravotní pojištění. Nadstandardy na základě rozhodnutí Ústavního soudu reálně neexistují a připojištění klientů v současné době není možné. Zdravotní pojišťovny v naprosté většině případů hradí pouze základní a většinou i tu nejlevnější variantu řešení. V případě zdravotní péče, která není hrazena ze zdravotního pojištění, musí být příslušný výkon či služba uhrazeny v plné výši pacientem. Zatímco ve většině ostatních vyspělých států si pacient běžně může „připlatit“ za nadstandardní zdravotní péči, v České republice tato možnost stále chybí. Je český pacient spokojen se stávajícím systémem úhrady zdravotní péče? Cítí osobní odpovědnost za své zdraví nebo chápe péči o zdraví jako službu, kterou stát poskytuje „zdarma“? Ovlivnila krize negativně jeho zájem o své zdraví? Mají v období krize pacienti zájem o nadstandardní péči? Jsou ochotni za ně zaplatit a v jaké výši? V neposlední řadě bylo mým zájmem zjistit, do jaké míry ekonomická krize ovlivnila ekonomickou a personální politiku NZZ. Studie, kterou jsem prováděl v rámci absolvování povinné praxe v nestátním zdravotnickém zařízení, by měla přispět k zodpovězení těchto otázek.

4.1 Cíl studie

4.1.1 Klienti NZZ a finanční krize

- a) Zjistit do jaké míry ovlivnila finanční krize životní úroveň klientů NZZ
- b) Zhodnotit stav zdravotní gramotnosti klientů NZZ
- c) Provést analýzu spokojenosti klientů se stávajícím systémem úhrady zdravotní péče
- d) Zjistit zájem klientů NZZ o nadstandardní zdravotní péči
- e) Zjistit, zda klienti NZZ jsou ochotni investovat do svého zdraví a jakou finanční částku

4.1.2 NZZ a finanční krize

- a) Zjistit, do jaké míry finanční krize ovlivnila ekonomickou politiku NZZ
- b) Zjistit, do jaké míry finanční krize ovlivnila personální politiku NZZ

4.2 Soubor a metodika

4.2.1 Klienti NZZ a finanční krize

V práci jsou zpracovány a analyzovány výsledky dotazníkového šetření u souboru celkem 200 dospělých osob 118 žen (59 %) a 82 mužů (41 %) (graf 5) ve věku v rozmezí od 18 do 78 let (graf 6). Jednalo se o klienty nestátního zdravotnického zařízení poskytujícího zdravotní péči v oblasti oční lékařství. Zařízení poskytuje zdravotní péči jak v rámci zdravotního pojištění, tak i za přímou úhradu pacientem. Do studie byly zařazeny osoby na základě náhodného výběru. Do studie nebyly zařazeny osoby, které nebyly ochotny či schopny vyplnit dotazník nebo z nějakého důvodu nesouhlasily s dotazníkovou akcí. Osobám, které nedosahovaly patřičné počítačové gramotnosti, ale měly zájem se dotazníkového šetření zúčastnit, jsem pomohl s vyplněním dotazníku telefonicky nebo osobně. Anonymita šetření byla zachována i v těchto případech.

Sběr dat byl prováděn anonymně formou dotazníku vytvořeného přímo pro účely této studie. Tato forma sběru dat byla zvolena s ohledem na snadnost a časovou nenáročnost jeho vyplnění ze strany respondenta, dále s ohledem na efektivitu zpracování a vyhodnocení dat a v neposlední řadě i s ohledem na ekonomickou nenáročnost získávání dat.

Metodická příprava dotazníkového šetření zahrnovala tyto dílčí etapy:

- a) Příprava dotazníkového šetření
- b) Testování dotazníku a jeho finální úprava
- c) Zaslání dotazníku respondentům a sběr dat prostřednictvím internetu
- d) Zpracování a analýza dat
- e) Interpretace a prezentace výsledků

Dotazník obsahuje celkem 11 uzavřených otázek s výběrem pouze jedné z několika předepsaných variant odpovědí (Příloha 1).

Dotazník respondenti vyplňovali on-line prostřednictvím internetu na k tomuto účelu vytvořených webových stránkách nebo jim byl zaslán dotazník či odkaz na něj (URL link) prostřednictvím elektronické pošty.

Zpracování dat bylo prováděno elektronicky, výsledky jsou prezentovány v textu s uvedením absolutních čísel i procentuálního zastoupení a formou grafů.

4.2.2 NZZ a finanční krize

V době globální finanční krize reagovala česká ekonomika na tuto krizi zpomalováním své aktivity, zvýšením nezaměstnanosti s důsledkem snížení zdrojů pro veřejné zdravotní pojištění. V této situaci bylo povinností všech zdravotnických zařízení šetřit a provádět úsporná opatření s cílem zamezit finančnímu propadu jednotlivých zařízení a udržet rozsah a úroveň poskytované zdravotní péče.

Oblast zdravotnictví by měla dopady krize spíše tlumit, protože poptávka po jeho službách je prakticky stabilní a případný pokles poptávky je minimální. Výhodou je i financování z veřejných rozpočtů, které jsou lépe zajištěny než ostatní finanční zdroje. Krize se prakticky nedotkla mzdových nákladů lékařů ani ostatního zdravotnického personálu. Zde je na místě podotknout, že omezovat ekonomické potřeby zdravotnictví, by nebylo politicky průchodné. Pokud shrneme výše uvedené, lze konstatovat, že krize se zdravotnictví sice nevyhnula, ale postihla ho méně než ostatní sektory hospodářství.

Tyto úvahy lze dokumentovat i na konkrétních hospodářských výsledcích za posledních několik let nestátního zdravotnického zařízení, které mám k dispozici. Jedná se o nestátní zdravotnické zařízení primární péče, Canadian Medical Care, Česká republika spol. s r.o., které provozuje několik ambulantních ordinací. Informace o vlivu finanční krize na ekonomickou a personální politiku firmy byly čerpány jednak z přístupných interních materiálů a jednak na základě konzultace a pohovorů se zaměstnanci NZZ.

4.3 Výsledky

4.3.1 Klienti NZZ a finanční krize

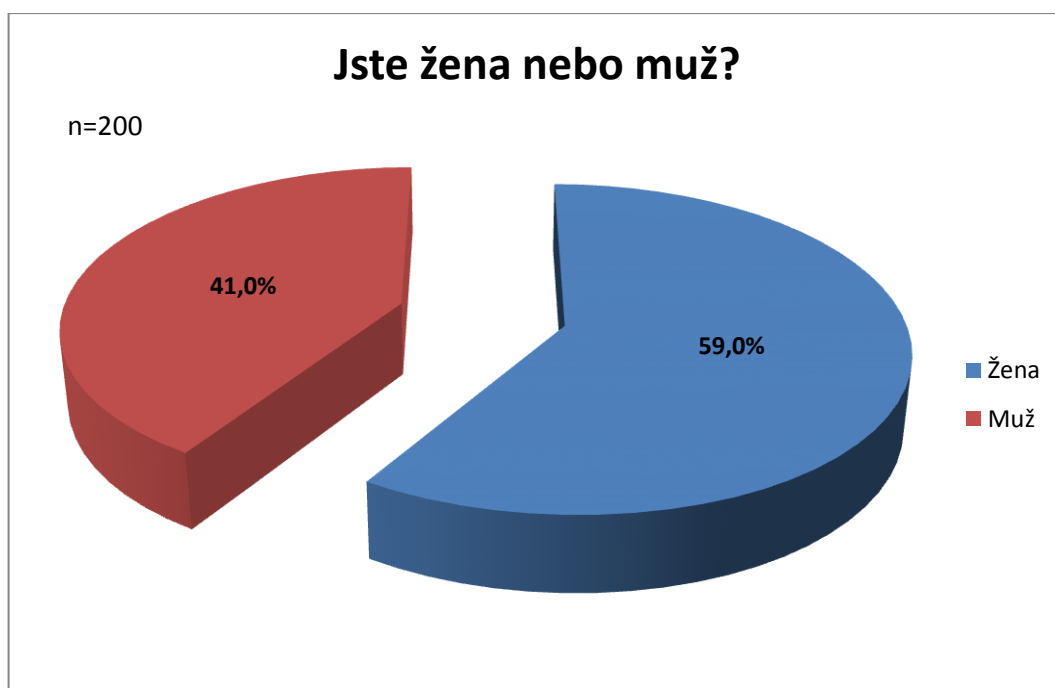
Výsledky dotazníkového šetření jsou v této kapitole uvedeny k jednotlivým otázkám vždy samostatně a to v textové i grafické podobě. Dotazník je v plném znění uveden v Příloze této bakalářské práce.

Otázka 1

Jste žena nebo muž?

Soubor respondentů tvořilo celkem 200 osob 118 žen (59 %) a 82 mužů (41 %). (graf 5)

Graf 5 Dotazník - otázka č. 1

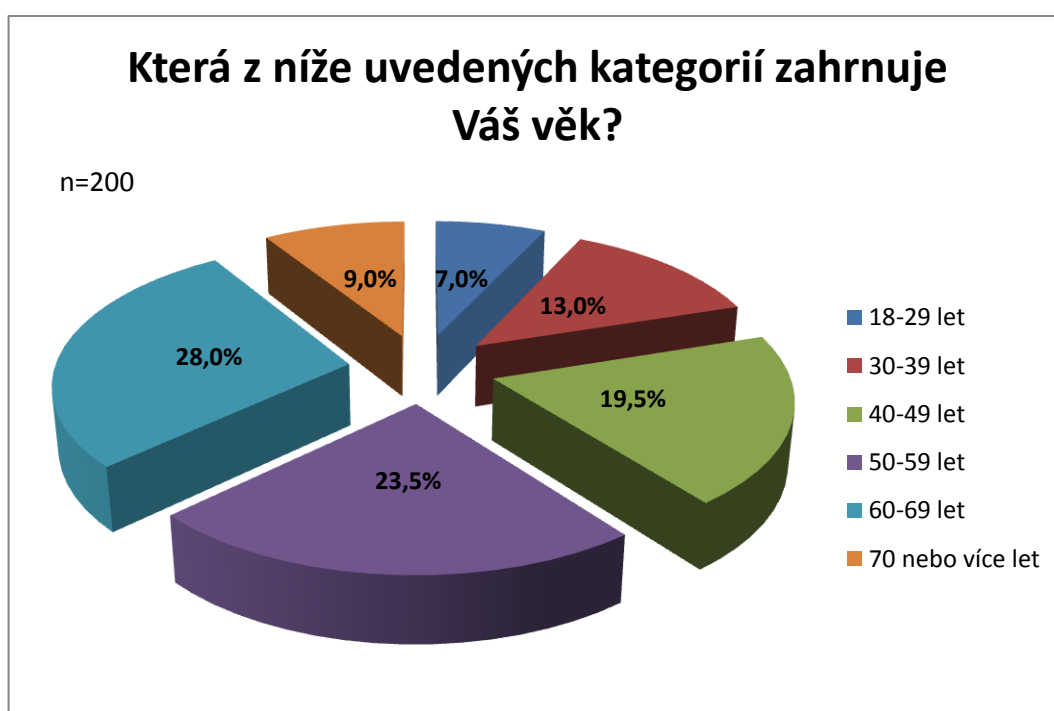

Otázka 2

Která z níže uvedených kategorií zahrnuje Váš věk?

Jednalo se o dospělé osoby ve věku v rozmezí od 18 do 78 let. Ve věkové skupině 18-29 let bylo celkem 14 osob (7 %), ve skupině 30-39 let 26 osob (13 %), ve skupině 40-49 let 39 osob (19,5 %), ve věku 50-59 let bylo 47 osob (23,5 %). Skupinu 60-69 let tvořilo 56 osob (28,0 %) a skupinu 70 a víceletých tvořilo 18 osob (9 %). (graf 6)

Graf 6 Dotazník - otázka č. 2

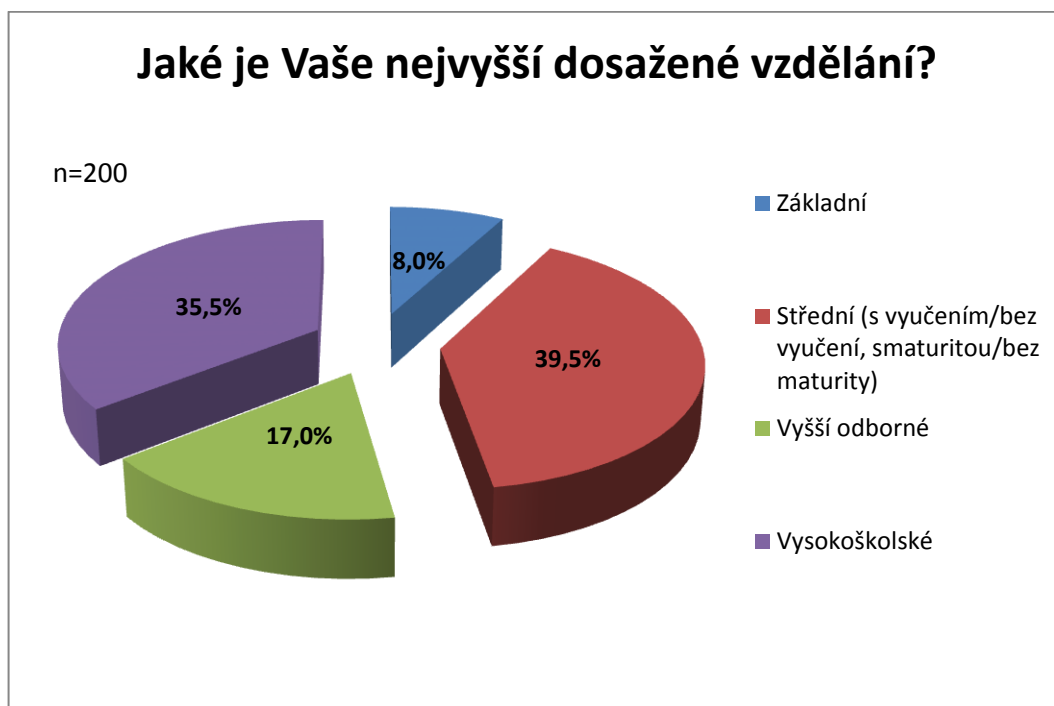

Otázka 3

Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

Celkem 71 respondentů mělo ukončené vysokoškolské vzdělání (35,5 %), vyšší odborné vzdělání 34 osob (17 %), střední 79 osob (39,5 %) a pouze základní vzdělání mělo 16 osob (8 %). (Graf 7)

Graf 7 Dotazník - otázka č. 3

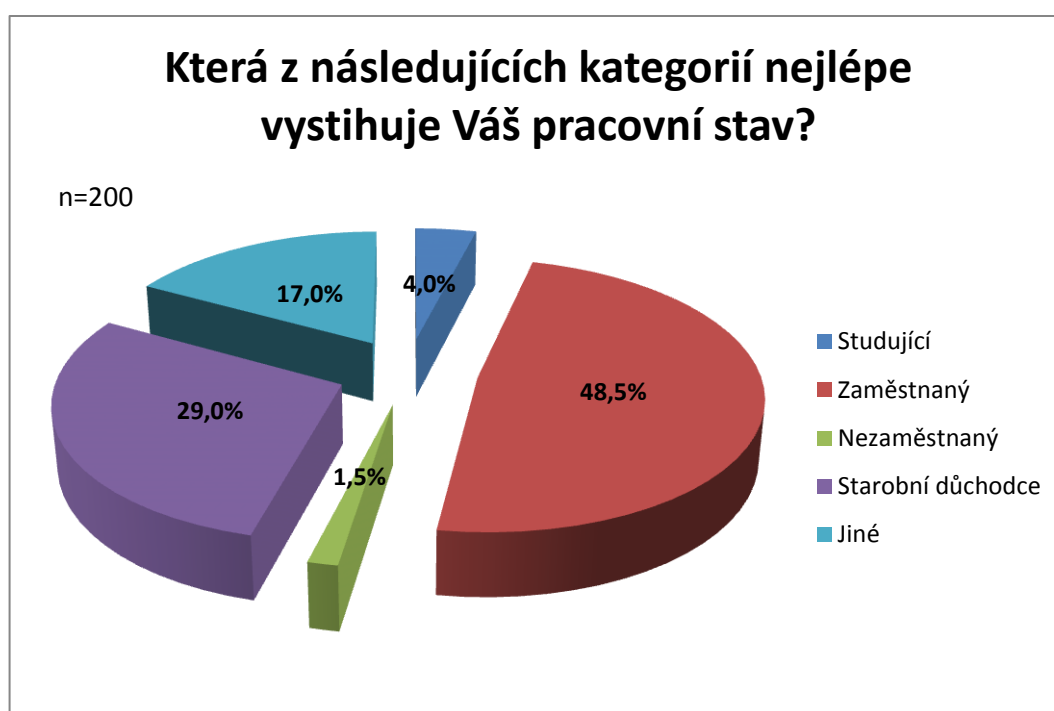

Otázka 4

Která z následujících kategorií nejlépe vystihuje Váš pracovní stav?

Celkem 97 (48,5 %) respondentů bylo zaměstnaných, bez práce byly pouze 3 osoby (1,5 %). Druhou nejpočetnější skupinu tvořili starobní důchodci, celkem 58 osob (29 %). Kolonku Jiné vyplnilo celkem 34 respondentů (17 %). Studie se zúčastnilo i 8 (4 %) studentů. (Graf 8)

Graf 8 Dotazník - otázka č. 4

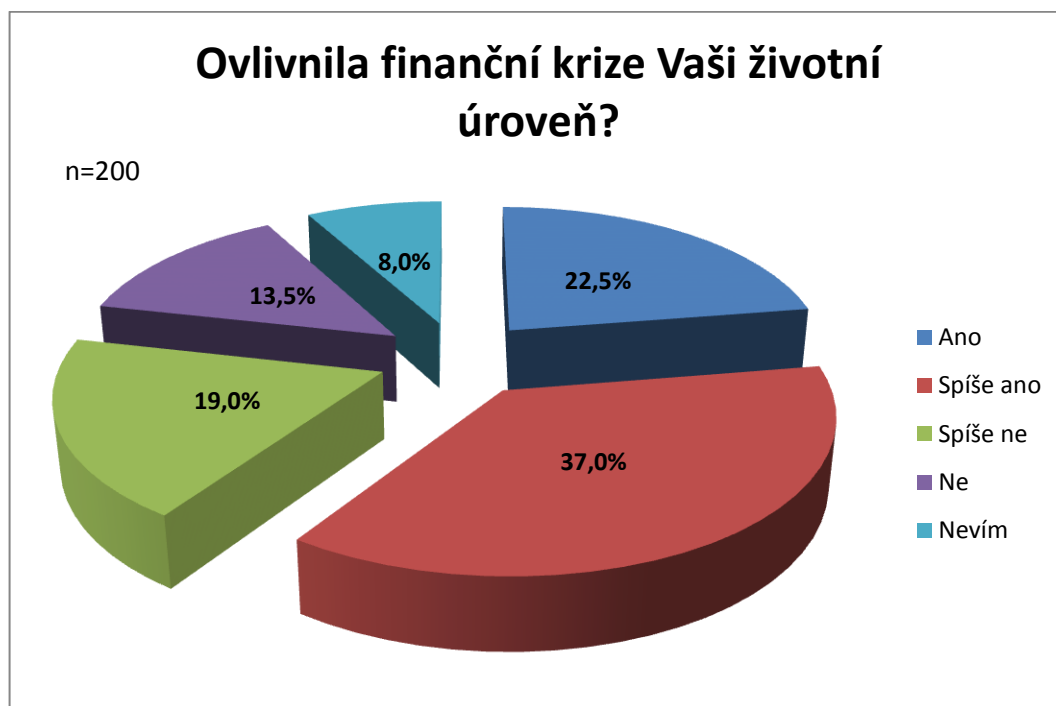

Otázka 5

Ovlivnila finanční krize Vaši životní úroveň?

Na tuto otázku odpovědělo celkem 119 (59,5 %) respondentů kladně (Ano- 45, Spíše ano- 74). Ne odpovědělo 27 osob (13,5 %) a Spíše ne 38 osob (19,0 %). Poměrně vysoký počet respondentů (16) se nedovedl k této otázce jednoznačně vyjádřit. (Graf 9)

Graf 9 Dotazník - otázka č. 5

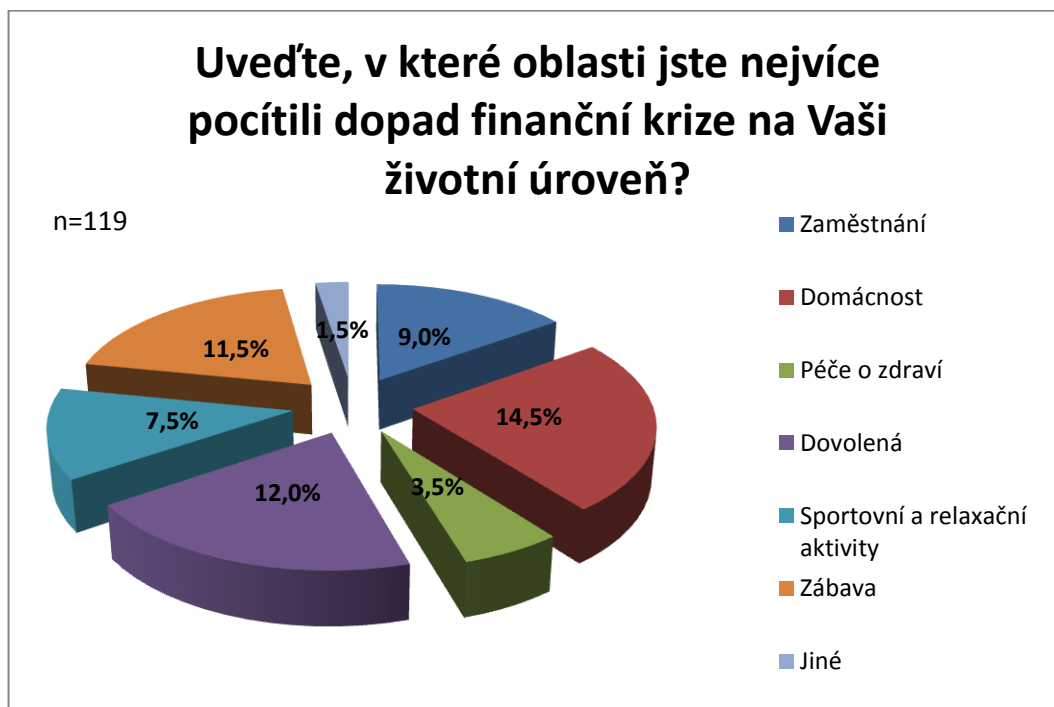

Otázka 6

V případě, že jste na otázku č. 5 odpověděli Ano nebo Spíše ano, uveďte, v které oblasti jste nejvíce pocítli dopad finanční krize na Vaši životní úroveň?

Na otázku č. 6 odpovídalo celkem 119 respondentů. Podle odpovědi respondentů se finanční krize nejvíce dotkla chodu jejich domácnosti. Tuto odpověď zaškrtnulo celkem 29 (14,5 %) osob. Omezit výdaje na dovolenou muselo celkem 24 (12 %) osob, za zábavu 23 (11,5 %) a za sport a relaxaci 15 (7,5 %) odpovídajících. V péči o své zdraví pocítilo krizi pouze 7 (3,5 %) osob. Osmnáct (9 %) osob uvedlo, že krizi pocítilo na svém zaměstnání. (Graf 10)

Graf 10 Dotazník - otázka č. 6

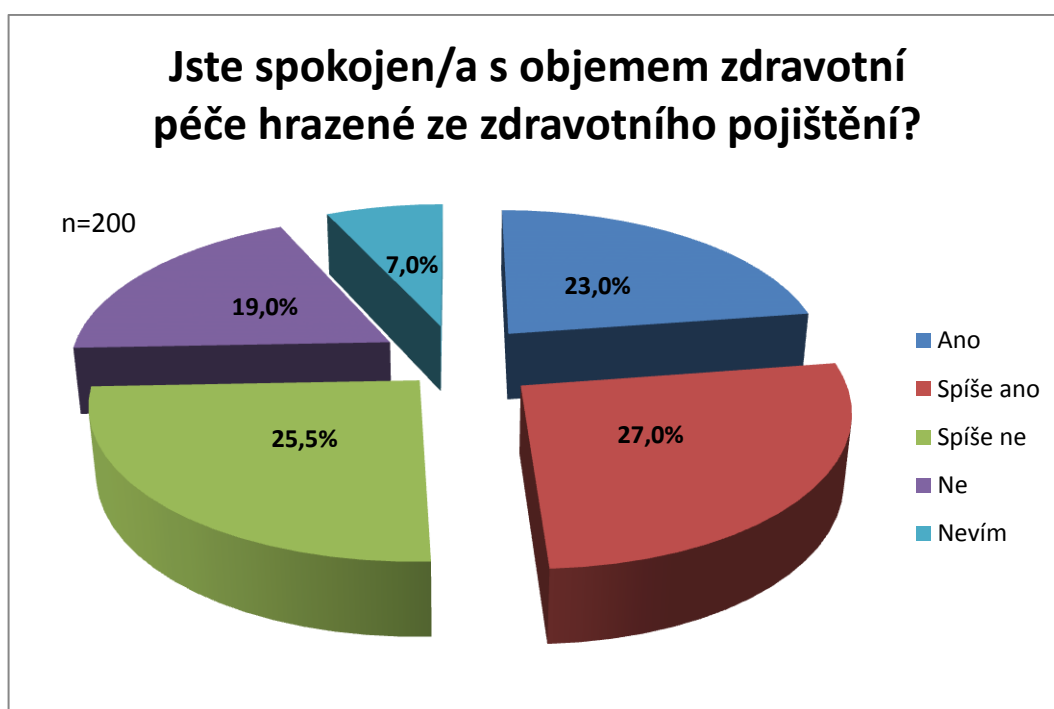

Otázka 7

Jste spokojen/a s objemem zdravotní péče hrazené ze zdravotního pojištění?

Celkem 100 osob, tj. plných 50 % respondentů je spokojeno nebo spíše spokojeno s objemem zdravotní péče hrazené ze zdravotního pojištění. Spíše nespokojeno či zcela nespokojeno z našeho souboru je 89 (44,5 %) osob. Odpověď na tuto otázku nedokázalo najít celkem 14 (7 %) dotazovaných. (Graf 11)

Graf 11 Dotazník - otázka č. 7

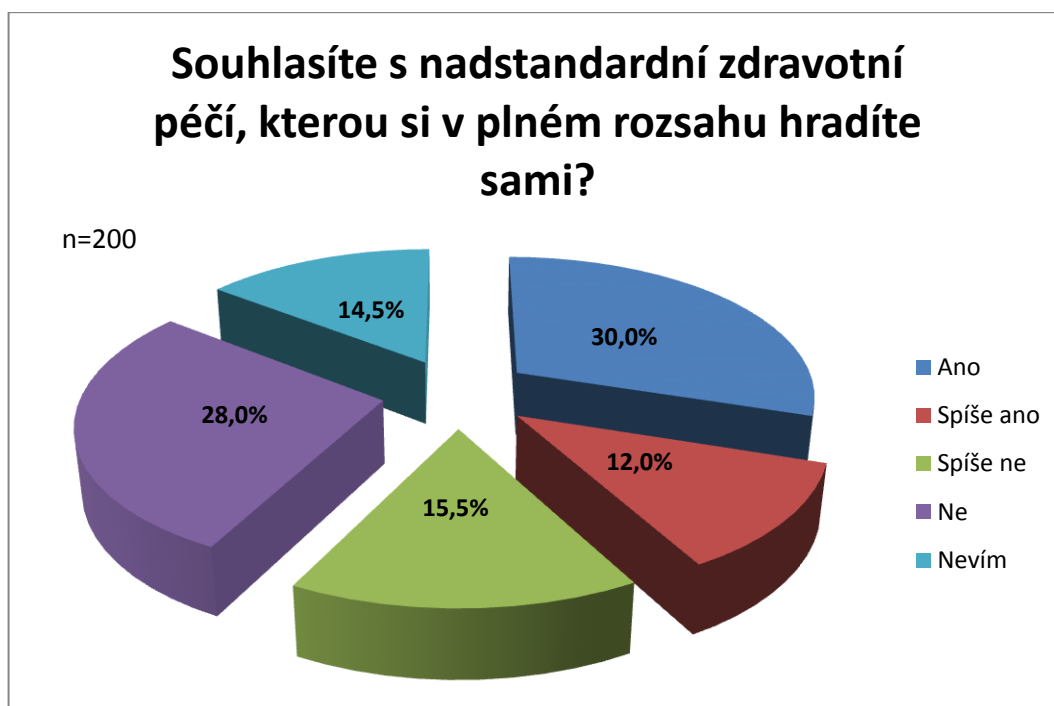

Otázka 8

Souhlasíte s nadstandardní zdravotní péčí, kterou si v plném rozsahu hradíte sami?

Celkem 60 (30 %) osob souhlasilo s nadstandardní zdravotní péčí, kterou si v plném rozsahu hradí pacient sám. K této alternativě se přiklonilo dalších 24 osob (12 %). Na druhou stranu s plnou úhradou péče pacientem nesouhlasilo 56 (28 %) dotazovaných a 31 (15,5 %) s ní spíše nesouhlasilo. Z dotazovaného souboru se 29 (14,5 %) osob nedokázalo k dané otázce konkrétněji vyjádřit. (Graf 12)

Graf 12 Dotazník - otázka č. 8

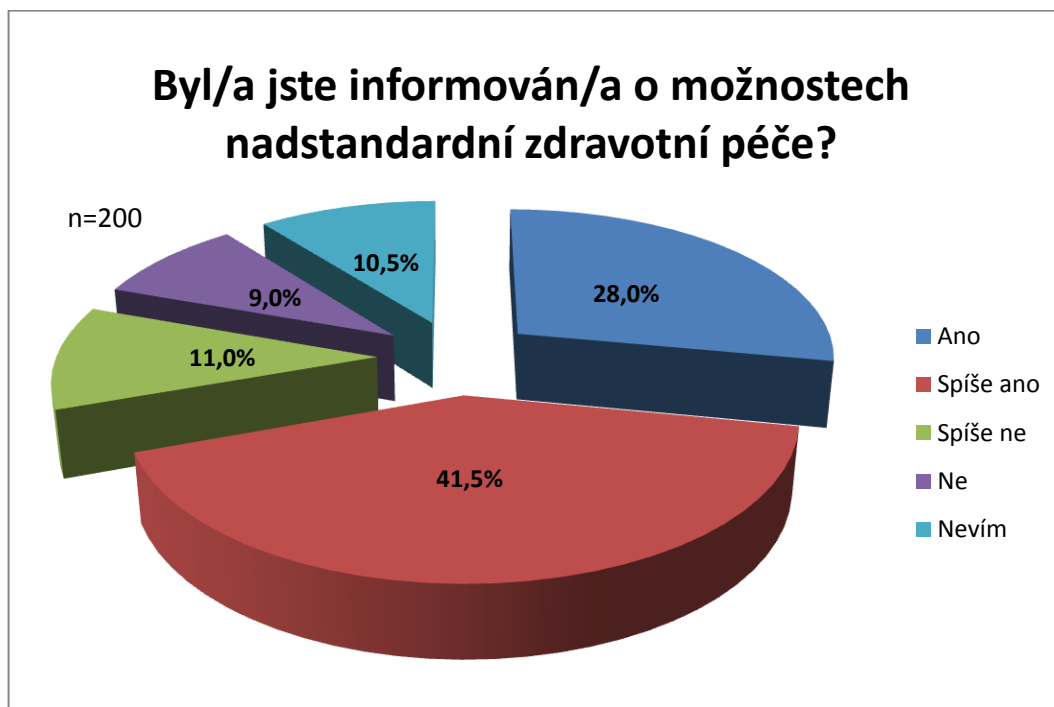

Otázka 9

Byl/a jste informován/a před Vaším příchodem do zdravotnického zařízení o možnostech nadstandardní zdravotní péče?

Na otázku 9 odpovědělo kladně celkem 139 (69,5 %) respondentů. Z nich 56 (28 %) se domnívá, že jejich informace jsou dostatečné a 83 (41,5 %) se domnívá, že mají pouze částečné informace. Za nedostatečné považovalo získané informace 22 (11 %) dotazovaných. Pouhých 18 (9,0 %) klientů nemělo o možnostech nadstandardní zdravotní péče žádnou informaci. Z dotazovaných osob 21 (10,5 %) nedovedlo jednoznačně odpovědět. (Graf 13)

Graf 13 Dotazník - otázka č. 9

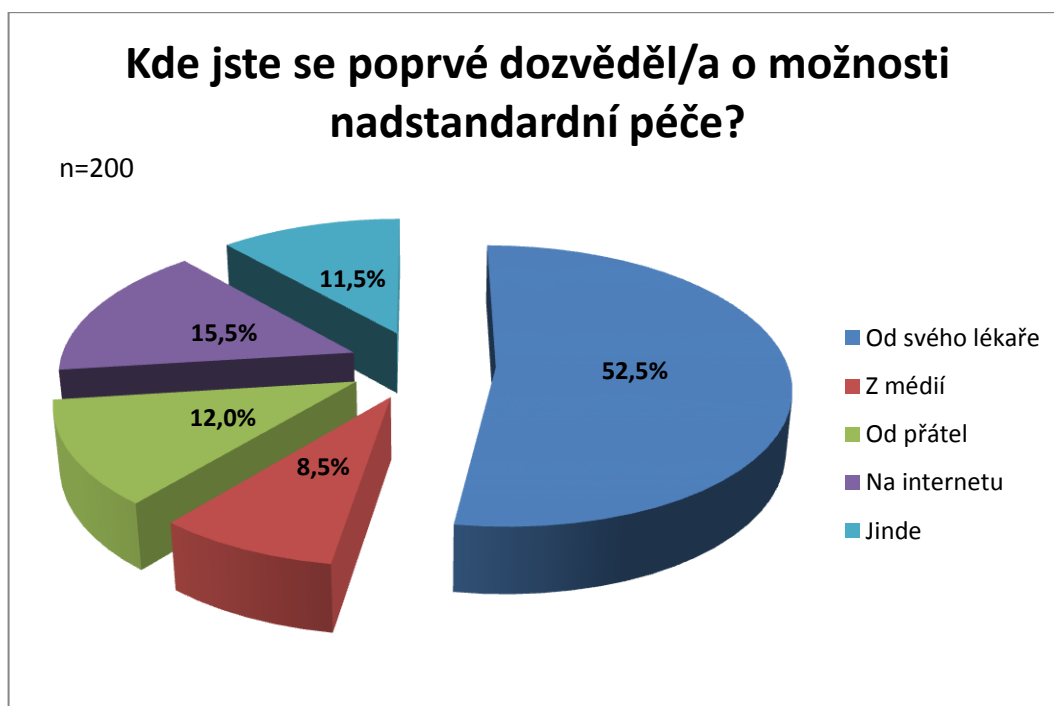

Otázka 10

Kde jste se poprvé dozvěděl/a o možnosti nadstandardní péče?

Pacienti byli z velké části (105 osob, tj. 52,5 %) informováni o možnosti nadstandardní lékařské péče již od „svých lékařů“, kteří je doporučili k dalšímu vyšetření a léčbě do zdravotnického zařízení. Na internetu informace získalo celkem 31 (15,5 %) respondentů, 24 (12,0 %) dostalo informace od svých přátel a z médií 17 osob (8,5 %). Z jiných zdrojů se o možnostech nadstandardní lékařské péče dozvědělo 23 (11,5 %) osob. (Graf 14)

Graf 14 Dotazník - otázka č. 10

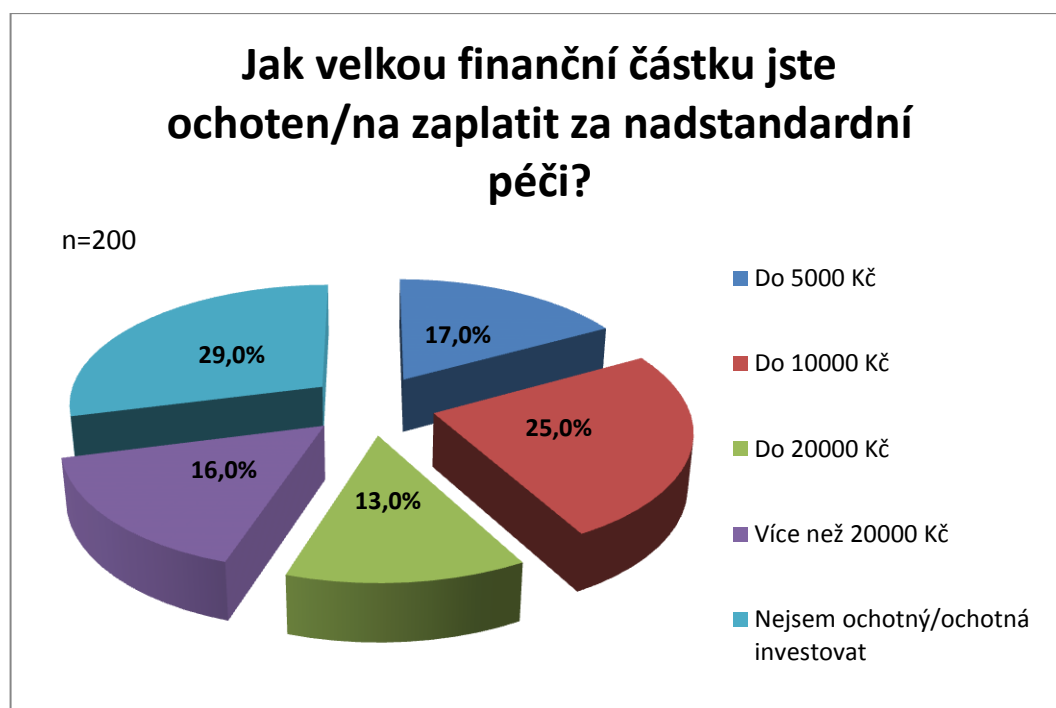

Otázka 11

Jak velkou částku jste ochoten/a zaplatit za nadstandardní péči?

Do výše 5000 Kč je ochotno investovat 34 (17,0 %) osob a do částky 10 000 Kč dokonce 50 (25 %) dotazovaných. Částku do 20 000 Kč je ochotno uhradit celkem 26 (13 %) respondentů a nad 20 000 Kč chce do svého zdraví investovat 32 (16 %) osob. Do nadstandardní lékařské péče z našeho souboru není ochotno investovat 58 (29 %) respondentů. (Graf 15)

Graf 15 Dotazník - otázka č. 11

4.3.2 NZZ a finanční krize

Tržby zařízení tvoří jednak platby přímo od pacientů a dále platby prostřednictvím českých i zahraničních zdravotních pojišťoven. Z jednotlivých ekonomických ukazatelů vyplývá, že v letech 2007-2009 došlo k propadu hospodářského výsledku, přičemž se podařilo stabilizovat výkonovou spotřebu, osobní náklady i počet zaměstnanců. Na konci roku 2009 již došlo k nárůstu výkonů i hospodářské výsledku a tento vzestupný trend pokračoval i v dalších letech. Významný byl i nárůst počtu zaměstnanců v r. 2010 a 2013. Na hospodářskou činnost zařízení nemělo zásadní vliv ani zavedení regulačních poplatků ve

zdravotnictví od 1. 1. 2008 a ani postupné zvyšování snížené sazby daně z přidané hodnoty od 1. 1. 2008, které podléhají farmaceutické výrobky, zdravotnické prostředky a zdravotní péče. (Tab. 3)

Tabulka 3 Změny snížené sazby DPH

Platná sazba DPH od	Původní sazba DPH	Nová sazba DPH
1. 1. 2008	5 %	9 %
1. 1. 2010	9 %	10 %
1. 1. 2012	10 %	14 %
1. 1. 2013	14 %	15 %

Zdroj: (48) Zpracování: vlastní

Co se týká zaměstnanců společnosti, podařilo se stabilizovat a udržet počet zaměstnanců v letech 2007-2009. Od roku 2010 pak došlo k navýšení počtu zaměstnanců o 16 %. To znamená, že ani z pohledu zaměstnanců nedošlo k žádným zásadním opatřením a důsledkům, jak z pohledu zaměstnanosti, tak z pohledu udržení mzdových prostředků. (Tab. 4)

Tabulka 4 Základní ekonomické údaje společnosti

Základní ekonomické údaje společnosti							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Výkony (v tis. Kč)	59276	65707	80486	80198	88952	88340	117821
Osobní náklady (v tis. Kč)	23660	29736	33287	38380	43224	44394	56110
Výkonová spotřeba (v tis. Kč)	34994	39570	40279	39169	38885	42109	46426
Hospodářský výsledek (v tis. Kč)	-825	-5656	5502	656	3862	-531	8886
Počet zaměstnanců	45	49	51	59	60	60	84

Zdroj: (49) Zpracování: vlastní

Na základě těchto ekonomických výsledků lze souhlasit s názorem, že finanční a hospodářská krize neměla na zdravotnická zařízení primární péče takový dopad jako na ostatní oblasti hospodářství, zejména stavebnictví, strojírenství a automobilový průmysl.

5 Diskuze

I když evropské státy i USA přijaly k dnešnímu dni celou řadu opatření na překonání krize, zmírnění jejich dopadů a její odvrácení, nebyla podle některých analytiků a prognostiků finanční krize ještě překonána a stále představuje nebezpečí pro světové hospodářství. Vyplývá to podle agentury DPA ze studie globálních rizik, kterou v Londýně představilo Světové ekonomické fórum (WEF) (50) „Finanční krize stále ohrožuje vyspělé ekonomiky“ píše se ve studii, která je založena na průzkumu mezi stovkami manažerů a ekonomů z různých zemí. Ti považují za hrozbu rovněž vysokou míru nezaměstnanosti, prohlubující se propast mezi chudými a bohatými, klimatické změny a mimo jiné i zneužívání internetu k nezákonnému sledování.

Evropský plán hospodářské obnovy přijatý Evropskou radou v prosinci 2008 se stal základní platformou zemí EU pro nalezení východiska z krize a poskytl v počátcích krize členským zemím soubor opatření, která by měla napomoci k jejímu překonání. Vláda České republiky zareagovala na vzniklou situaci vytvořením protikrizových opatření, které měly za cíl obnovit hospodářský růst a zmírnit dopady celosvětové hospodářské krize na Českou republiku. Rovněž české banky přijaly řadu restriktivních opatření. Většina opatření však byla spíše krátkodobého charakteru. Z tohoto důvodu byl v roce 2012 vypracován balíček opatření pro případ hlubší hospodářské krize v České republice, jehož cílem bylo ukázat investorům, ratingovým agenturám i obyvatelům České republiky, že se vláda z krize poučila a že má připraven balíček opatření, který v případě potřeby využije. (19) Dalším cílem bylo podpořit stabilitu podnikatelského prostředí, konkurenceschopnost a podporu mezinárodního obchodu. Vládní protikrizová opatření a restrikce skutečně do určité míry oživily naši ekonomiku a napomohly k překlenutí nejtěžšího období krize. Byla však tato opatření dostatečná?

Středem zájmu současných ekonomických úvah a analýz je otázka dalšího vývoje ekonomiky ve světě a v České republice. Jaké jsou tedy prognózy jejího vývoje v roce 2014? Po dvou letech recese přichází obrat k lepšímu, i když prozatím je oživení patrné jen v některých sektorech. V roce 2014 lze očekávat, že dojde k oživení české ekonomiky v reakci na zlepšení ekonomické situace v ostatních zemích Evropské unie. (51) (52)

Evropská komise schválila 13. listopadu 2013 tzv. Roční analýzu růstu, která se zabývá hospodářským vývojem v Evropské unii a navrhuje priority pro hospodářskou politiku v roce 2014. Zveřejnění dokumentu je první krok v půlročním cyklu – tzv. Evropském semestru – ve kterém dochází ke koordinaci hospodářských politik na úrovni Evropské unie a který vyvrcholí počátkem léta 2014 přijetím doporučení pro jednotlivé členské země ze strany Rady EU. Hlavní výzvou pro ekonomiku Evropské unie je v současné době podle Evropské komise udržení křehké konjunktury ekonomiky z minulých měsíců. V podzimní prognóze Evropská komise předpovídala růst hrubého domácího produktu v EU o 0,5 % ve druhé polovině roku 2013 (v meziročním vyjádření). Pro rok 2013 jako celek odhaduje Evropská komise stagnující HDP pro Evropskou unii a pokles ve výši 0,4 % pro eurozónu. V příštích letech Evropská komise předpokládá mírný růst domácí poptávky, vzhledem k zlepšujícím se finančním podmínkám a spotřebitelské důvěře, a méně příznivé podmínky pro exporty EU do rozvíjejících se ekonomik. HDP by měl v roce 2014 vzrůst o 1,4 % (v EU) a 1,1 % (v eurozóně) a v roce 2015 na 1,9 % (v EU) a 1,7 % (v eurozóně). (53)

Podle prognózy Evropské komise z podzimu 2013 čeká Českou republiku hospodářský růst v roce 2014 ve výši 1,8 % a v roce 2015 ve výši 2,2 %. Pro následující roky se očekává zlepšení situace na trhu práce. V roce 2015 by tak měla ČR s 6,7 % patřit mezi členské státy nejméně postižené nezaměstnaností. (53)

Zveřejněná čísla lze vnímat a interpretovat více způsoby. Optimistická očekávání spočívají především v určitém oživení světové i české ekonomiky a k uklidnění situace na trhu práce. Pesimistické vyhlídky lze vyvodit z odhadovaného čísla výkonu české i evropské ekonomiky za letošní rok. Podle Komise totiž letos HDP v ČR poklesne o 1 % a v EU bude stagnovat. (53)

Podle výzkumu agentury Focus, která provádí dlouhodobý výzkum mapující postoje a názory obyvatel ČR na probíhající ekonomickou a finanční krizi, dochází mezi občany ČR k výraznému nárůstu skepse. Zatímco ve výzkumech z let 2009-2010 bylo možno zaznamenat lehce rostoucí optimismus veřejnosti v odhadu na konec ekonomické recese, v roce 2013 klesl podíl Čechů, kteří se domnívají, že krize skončí do roka a půl, pod 25 %. Pesimistický odhad konce ekonomické krize se projevil i nárůst těch, kteří v souvislosti

s finanční a ekonomickou krizí pocítují obavy ze snížení životní úrovně. Téměř polovina dospělých v ČR již omezila své spotřební chování a změnila zvyklosti. (54)

Co se týče výsledků vlastní studie zaměřené na zjištění míru dopadu světové finanční krize na životní úroveň a spokojenost respondentů se stávajícím systémem poskytované zdravotní péče a ochotu investovat do svého zdraví, téměř 60 % respondentů uvádí, že finanční krize ovlivnila negativně jejich životní úroveň. Největší dopad krize se odrazil na chodu domácností. Respondenti se uskromnili především ve výdajích na dovolenou a za zábavu. Pouze 3,5 % dotazovaných udává, že pocítili dopad finanční krize na péči o své zdraví. Toto poměrně nízké číslo souvisí zřejmě se stávajícím systémem zdravotního pojištění, který zaručuje všem pojištěncům poskytnutí veškeré standardní zdravotní péče ze zdravotního pojištění. Z tohoto pohledu ani méně majetní lidé nemají obavu z nedostupnosti lékařské péče. Namísto je však uvést fakt, že pojišťovny hradí většinou pouze nejlevnější variantu léčby. Na druhou stranu rostoucí životní náklady a zvýšené výdaje za zdravotní péči mohou vést u některých lidí k odmítání řádně se léčit.

Povědomí našich respondentů o možnostech nadstandardní zdravotní péče je poměrně vysoké, téměř 70 %. Je to zřejmě dáno strukturou našeho souboru, který je tvořen klienty s určitým zdravotním problémem a lze předpokládat, že tito lidé se aktivně zajímají o všechny možnosti řešení svého zdravotního problému. Potěšitelné je, že v naprosté většině případů se informace dozvídají od svého lékaře, který je mimochodem povinen tyto informace pacientovi sdělit. Zanedbatelná však není ani úloha internetu a médií. Získávání informací z internetu již není jen výsadou mladších ročníků, ale ve stále větší míře jej využívají i senioři.

S objemem zdravotní péče hrazené ze zdravotního pojištění je spokojeno 50 % dotazovaných a početně mírně převažují ti, kteří nesouhlasí s nadstandardní péčí plně hrazenou pacientem. Na druhou stranu je poměrně překvapující ochota zaplatit za nadstandardní léčbu. Částku do 10.000 Kč je v našem souboru ochoten do svého zdraví investovat 42 % respondentů a 16 % je připraveno vynaložit více než 20.000 Kč.

Vzhledem k tomu, že téměř třetinu našeho souboru tvoří starobní důchodci, je zřejmé, že i přes negativní dopady finanční krize na jejich životní úroveň, neváhají své úspory vkládat

do zdraví. Lze také předpokládat, že v některých případech uhradí náklady spojené s nadstandardní lékařskou péčí jejich movité děti.

Finanční krize dopadá na zdravotnictví se zpožděním a v konečném důsledku se dotýká všech pacientů. Jedná se např. o prodloužení čekacích lhůt na vyšetření a operační zákroky, nárůst doplatků za léky, ale i o odchod našich lékařů do ciziny a rostoucí závislost na práci cizinců. (55)

Podle některých údajů dochází k poklesu výdajů na zdravotnictví, v důsledku toho ke snížení úrovně veřejného zdravotnictví, což zákonitě vyvolává poptávku po zdravotnictví nadstandardním. S tím korespondují i výsledky mé studie, kdy přes 40 % respondentů uvedlo, že jsou ochotni si v případě potřeby uhradit plně nadstandardní zdravotní péči.

V červenci 2013 Ústavní soud zrušil právní úpravu tzv. zdravotnických standardů a nadstandardů. Pacienti si tak už nemohou doplatit rozdíl mezi tím, co hradí zdravotní pojišťovna, a cenou nadstandardu. V současné době tak pacient musí, v případě, že si zvolí nadstandardní řešení, veškeré náklady s tím spojené hradit sám. Lze předpokládat, že při znovuzavedení tzv. nadstandardů, kdy základní (standardní) varianta léčby je hrazena ze zdravotního pojištění, by počet těch, kteří by byli schopni a ochotni si za nadstandardní variantu léčby připlatit, jistě vzrostl. Kromě navýšení kvality zdravotní péče by to jistě přineslo nemalé finanční prostředky do sektoru zdravotnictví, které by mohly být účelně využity např. k zavádění nejmodernějších postupů a technologií.

6 Závěr

Světová finanční krize počátku 21. století, která propukla ke konci léta 2008, na dlouhou dobu nepříznivě ovlivnila ekonomickou situaci jednotlivých zemí v zámoří i v Evropě. Celosvětová recese zasáhla v podstatě všechny oblasti, ať už se jedná o trhy s cennými papíry, světové bankovníctví, reálné ekonomiky, průmyslové a další podniky. Krize se díky provázanosti všech ekonomik a globalizaci rychle rozšířila a nevyhnula téměř žádné zemi. V mnoha státech dochází ke zpomalení tempa růstu hrubých domácích produktů, klesá zahraniční obchod, lidé se obávají budoucnosti, začínají šetřit, klesá spotřeba. Firmy nemají dostatečný odbyt pro své zboží a krachují, což má za následek zvýšení nezaměstnanosti.

Na počátku současné finanční krize stála hypoteční krize v USA, která se začala projevovat na jaře roku 2007. Mezi základní příčiny krize patří splasknutí nemovitostní cenové bubliny, nadměrná úvěrová expanze, nadměrná spekulace, záchrana akciových trhů, neefektivní fungování trhu ratingového hodnocení, nepoctivé praktiky, celosvětová finanční panika a institucionální nedokonalost globálních finančních trhů. Příčiny krize je však třeba hledat především v neodpovědném chování jednotlivců i institucí v současném finančním systému a jeho neúčinné regulaci v podmínkách světové globalizace.

Česká republika má otevřenou ekonomiku, která je z velké části závislá na exportu. Je zřejmé, že zahraniční poptávka po české produkci a exportech se v době krize snížila. Recese nepříznivě ovlivnila chod podniků a firem. Výrazně ubylo zakázek, některé firmy musely omezit výrobu a propouštět zaměstnance, řada firem zbankrotovala. V České republice krize zasáhla nejen bankovní sektor, ale i důležitá průmyslová odvětví, stavebnictví, zemědělství, školství, kulturu a sport. Její důsledky se s určitým zpožděním promítly i do zdravotnictví. Bez nadsázky lze říci, že finanční krize přímo či nepřímo zasáhla život každého z nás a že se s jejími důsledky se budeme potýkat v každodenním životě i v nadcházejících letech.

Finanční krize zasáhla i oblast zdravotnictví a nevyhnula se státním ani soukromým zdravotnickým zařízením. Důsledky finanční krize tak do určité míry pocítily ekonomicky nejen samotná zdravotnická zařízení, ale i jejich zaměstnanci a především pacienti.

Finanční a hospodářská krize však neměly na zdravotnická zřízení takový dopad jako na ostatní oblasti hospodářství. S tímto korespondují i výsledky mé studie z prostředí NZZ. V poslední době se objevují pesimistické odhady konce ekonomické krize, které zvyšují obavy obyvatel ČR ze snížení životní úrovně a vedou je v obecné rovině k omezení spotřebního chování. Navzdory tomu se zdá, že lidé se více zajímají o své zdraví, a jak vyplývá z mé studie, jsou ochotni do něj investovat nemalé finanční částky.

Pokud pokles výdajů na zdravotnictví klesá, dochází ke snížení úrovně veřejného zdravotnictví, což zákonitě vyvolává poptávku po zdravotnictví nadstandardním. S tím korespondují i výsledky mé studie, kdy přes 40 % respondentů uvedlo, že jsou ochotni si v případě potřeby uhradit plně nadstandardní zdravotní péči.

Za poslední roky od doby krize se ekonomika ČR vyvíjela o něco hůře, než byl průměr Evropské unie, čímž se zpomalil proces sbližování méně vyspělých ekonomik s ekonomikami více vyspělými. Příčinou poklesu bylo i vnější prostředí spojené s dluhovou krizí v Evropě, kdy fiskální restriktce vlád měly vliv na pokles poptávky po českých vývozech. Vnitřní příčinou byl pak zejména propad investic a nižší výdaje jak ze strany vládního sektoru, tak soukromého sektoru. ČNB očekává horší výsledek ekonomiky za loňský rok, kdy zhoršila odhad poklesu z 0,9 % na 1,3 %. Loňský rok tak celkově skončil poklesem výkonu ekonomiky, i když ve 4. čtvrtletí došlo k růstu v důsledku vyšších vládních výdajů. Klíčovým impulsem pro oživení ekonomiky v dalších letech je pak především vývoj vnitřní poptávky, tzn. růst spotřeby a růst investic. Vzhledem k tomu, že se jednou třetinou na tvorbě HDP podílí průmyslová výroba, je dobrou zprávou postupný nárůst zakázek v závěru r. 2013, který je signálem pro růst průmyslové výroby.

S tím souvisí i opakované změny prognózy a odhady vývoje české ekonomiky v letošním a příštím roce jak ze strany ČNB tak MF. Očekává se růst hrubého domácího produktu a obě instituce dokonce zlepšily své poslední odhady vývoje ekonomiky. Jedná se ale pouze o odhady. Celkově se proto neočekává žádná podstatná změna v dosavadním trendu vývoje české ekonomiky, která je svým charakterem v podřízeném postavení vůči ostatním vyspělým ekonomikám.

7 Seznam použitých zdrojů

1. **Havel, Jiří.** Opatření v období světové finanční krize. *Britské listy*. [Online] 10. 12. 2008. [Citace: 5. 8. 2013.] <http://blisty.cz/art/44182.html>.
2. **Furceri, Davide a Mourougane, Annabelle.** *Financial Crises: Past Lessons and Policy Implications*. místo neznámé : OECD publishing, 2009. doi 10.1787/226777318564.
3. **Czesaný, Slavoj.** *Hospodářský cyklus: teorie, monitorování, analýza, prognóza*. Praha : Linde, 2006. str. 199. ISBN 80-7201-576-1.
4. **Dvořák, Pavel.** *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha : C. H. Beck, 2008. str. 348. ISBN: 978-80-7400-075-1.
5. Měnová krize, její příčiny a dopady. *Finance a bankovníctví*. [Online] [Citace: 18. 10. 2013.] <http://finance-bankovnictvi.studentske.cz/2008/06/mnov-krize-jej-piny-dopady.html>.
6. **Bejvl, Martin.** Příčiny a návrhy řešení bankovních krizí. *Outsider Media*. [Online] 8. 7. 2013. [Citace: 15. 11. 2013.] <http://www.outsidermedia.cz/Priciny-a-navrhy-reseni-bankovnich-krizi-1.aspx>.
7. **Janáčková, Stanislava.** *Krize eurozóny a dluhová krize vyspělého světa*. Praha : Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. str. 104. ISBN 978-80-86547-95-4.
8. Financial Crises: Characteristics and Indicator of Vulnerability. *IMF. World Economic Outlook*. [Online] 6 1998. [Citace: 1. 10. 2013.] <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/weo0598/pdf/0598ch4.pdf>.
9. Kdy přijde další celosvětová hospodářská recese? *Euroekonom.cz*. [Online] [Citace: 16. 10. 2013.] <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-recese>.
10. Tulipánová horečka (1630-37). *penize.cz*. [Online] [Citace: 3. 11. 2013.] <http://www.penize.cz/15739-tulipanova-horecka-1630-37>.
11. **Kohout, Pavel.** *Finance po krizi: důsledky hospodářské recese a co bude dál*. Praha : Grada Publishing, 2009. str. 224. ISBN 978-80-247-3199-5.

12. **Novotný, Radovan.** Ropná krize v 70. letech: Jak růst cen ropy a vysoká inflace daly vzniknout stagflaci. *Investiční web*. [Online] 27. 1. 2011. [Citace: 5. 1. 2014.] <http://www.investicniweb.cz/univerzita/zajimavosti/2011/1/27/ropna-krize-v-70-letech-jak-rust-cen-ropy-vysoka-inflace-daly-vzniknout-stagflaci/>.
13. **Zemánek, Josef.** Hypoteční krize v USA. Příčiny, průběh, následky. *Euroekonom.cz*. [Online] 29. 2. 2008. [Citace: 9. 12. 2013.] <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-usa-hypoteky>.
14. —. Hypoteční krize v USA. Příčiny, průběh, následky (2. díl). *euroekonom.cz*. [Online] 10. 3. 2008. [Citace: 10. 12. 2013.] <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-usa-hypoteky2>.
15. **Šustrová, Erika.** *Diplomová práce: Vliv finanční krize na insolventnost firem ČR*. Pardubice : Univerzita Pardubice: Fakulta ekonomicko-správní, 2010.
16. **Bučková, Veronika.** Sekuritizace – novodobý globální trend s následky krize. *finance.cz*. [Online] 29. 4. 2010. [Citace: 22. 12. 2013.] <http://www.finance.cz/zpravy/finance/261776-sekuritizace-novodoby-globalni-trend-s-nasledky-krize/>.
17. **Musílek, Petr.** Příčiny globální finanční krize a selhání regulace. [Online] http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC0QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.vse.cz%2Fpolek%2Fdownload.php%3Fjnl%3Dcfuc%26pdf%3D285.pdf&ei=lmIbU5PLG4rEsgbmsYH4Dw&usg=AFQjCNHDnAhTdkgZvO1c4yCGeYey9Ez_Ew&sig2=_ZWLJj3xzKyK8unDx8gDtA&bvm=bv.
18. Ratingové agentury prý nesou nemalý podíl na finanční krizi. *Konkursní noviny*. [Online] 28. 1. 2009. [Citace: 3. 2. 2014.] <http://www.kn.cz/clanek/ratingove-agentury-pry-nesou-nemaly-podil-na-financni-krizi>.
19. Protikrizový balíček 2012. *ihned.cz*. [Online] [Citace: 11. 12. 2013.] http://img.ihned.cz/attachment.php/470/35479470/aov345BEFHIJNkl6PWhehpqryz0STU2An/NERV_PB2012.pdf.

20. **Cupalová, Marcela.** Dopady světové ekonomické krize na veřejné rozpočty v zemích EU a vývoj českých veřejných financí. *Parlamentní institut*. [Online] 9 2009. [Citace: 24. 8. 2013.]
http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC0QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.psp.cz%2Fsqw%2Ftext%2Forig2.sqw%3Fidd%3D58368&ei=5mMbU5_xMoKFtAakl4CoBw&usg=AFQjCNHZNV9tBM873aBaWrBsimmT6ibuEw&sig2=cOr6854AX7db-oqKJM6NlQ&bvm=bv.62578216,d.Y.
21. **Janda, Josef.** Finanční krize: vznik, vývoj a předpovědi. *měšec.cz*. [Online] 29. 10. 2008. [Citace: 25. 8. 2013.] <http://www.mesec.cz/clanky/financni-krize-vznik-vyvoj-a-predpovedi/?forceSwitch=>.
22. Rekordní nezaměstnanost v eurozóně trvá, nejlépe dopadlo Rakousko. *Česká televize*. [Online] 2. 4. 2013. [Citace: 26. 11. 2013.]
<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/221222-rekordni-nezamestnanost-v-eurozone-trva-nejlepe-dopadlo-rakousko/>.
23. Vývoj hrubého domácího produktu. *finance.cz*. [Online] [Citace: 17. 2. 2014.]
<http://www.finance.cz/makrodata-eu/hdp/statistiky/vyvoj-hdp/>.
24. Míra registrované nezaměstnanosti v ČR (stav k 31.12.) - See more at:
http://www.czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/graf/cr_od_roku_1989_nezamestnanost_#sthash.kL68UYHU.dpuf. *Český statistický úřad*. [Online] [Citace: 17. 2. 2014.]
http://www.czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/graf/cr_od_roku_1989_nezamestnanost_.
25. Inflace-druhy, definice, tabulky. *Český statistický úřad*. [Online] [Citace: 17. 2. 2014.]
http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/mira_inflace.
26. Počet zaměstnanců a mzdy od roku 1995. *Český statistický úřad*. [Online] [Citace: 17. 2. 2013.]
http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=PRA1040CU&&kapitola_id=.
27. **Plhoň, Tomáš.** Čísla přímo z pekla. *Ekonom*. 2009, str. 66.

28. **Valová, Ivana.** Výkon ekonomiky a krize automobilového průmyslu. *finance.cz*. [Online] 28. 3. 2009. [Citace: 4. 1. 2014.] <http://www.finance.cz/zpravy/finance/214661-vykon-ekonomiky-a-krize-automobiloveho-prumyslu/>.
29. Krize drtí hlavně menší stavební firmy, zisk jim klesl o 73,8 %. *Finanční noviny*. [Online] 12. 2. 2014. [Citace: 29. 2. 2014.] <http://www.financninoviny.cz/financni-krize/zpravy/krize-drti-hlavne-mensi-stavebni-firmy-zisk-jim-klesl-o-73-8-/1042337>.
30. Fischerová-Boelová: Světová finanční krize zasáhla i zemědělství. *Euroskop.cz*. [Online] 30. 10. 2008. [Citace: 8. 1. 2014.] <https://www.euroskop.cz/8963/9260/clanek/fischerova-boelova-svetova-financni-krize-zasahla-i-zemedelstvi/>.
31. Zemědělství - 4. čtvrtletí a rok 2013. *Český statistický úřad*. [Online] 30. 1. 2014. [Citace: 8. 2. 2014.] <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/czem013014.docx>.
32. **Fiala, Zbyněk.** Zemědělství dolů, ceny vzhůru. *Parlamentní listy*. [Online] 1. 2. 2014. [Citace: 1. 3. 2014.] <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/nazory-a-petice/Zbynek-Fiala-Zemedelstvi-dolu-ceny-vzhuru-301914>.
33. Budoucnost zemědělství v Evropské unii. *Evropské zprávy*. [Online] [Citace: 15. 12. 2013.] <http://www.evropskezpavy.cz/blogy-komentare/442-budoucnost-zemedelstvi-v-evropske-unii>.
34. Ekonomická krize dál škrtí rozpočty evropských vysokých škol. *Vysoké školství ve světě*. [Online] 24. 6. 2013. [Citace: 8. 10. 2013.] <http://vsmonitor.wordpress.com/2013/06/24/ekonomicka-krize-dal-skrti-rozpocety-evropskych-vysokych-skol/>.
35. **Dostál, Dalibor.** Hledání budoucnosti českého školství pokračuje. *E15*. [Online] 26. 12. 2011. [Citace: 8. 12. 2013.] <http://euro.e15.cz/profit/hledani-budoucnosti-ceskeho-skolstvi-pokracuje-861231>.
36. Odborné vzdělání v Evropě - přehledová zpráva. [Online] 2010. http://www.refernet.cz/sites/default/files/download/to_2010_cestina.pdf.

37. **Kozáková, Pavla.** Finanční krize doléhá i na umění. *lidovky.cz*. [Online] 27. 11. 2008. [Citace: 8. 12. 2013.] http://www.lidovky.cz/financni-krize-doleha-i-na-umeni-dnc-/kultura.aspx?c=A081127_093459_ln_kultura_mtr.
38. **Vávra, Jan.** Zítra se bude šetřit všude: Jak se finanční krize dotkne umění? *ProCulture*. [Online] 8. 1. 2009. [Citace: 8. 12. 2013.] <http://www.proculture.cz/dokumenty/zitra-se-bude-setrit-vsude-jak-se-financni-krize-dotkne-umeni-2024.html>.
39. **Saiver, Filip.** Finanční krize a sport: mísí se obavy i špetka nadějí. *idnes.cz*. [Online] 21. 1. 2009. [Citace: 8. 12. 2013.] http://sport.idnes.cz/financni-krize-a-sport-misi-se-obavy-i-spetka-nadeji-fxs-/sporty.aspx?c=A090121_102154_sporty_par.
40. **Gola, Petr.** Zdravotnictví v EU v řeči čísel. *FinExpert.cz*. [Online] 12. 2. 2014. [Citace: 2. 3. 2014.] <http://finexpert.e15.cz/zdravotnictvi-v-eu-v-reci-cisel>.
41. Zdravotnictví v krizi. Chyběly mu miliardy. *týden.cz*. [Online] 2. 1. 2014. [Citace: 9. 2. 2014.] http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/zdravotnictvi/zdravotnictvi-v-krizi-chybely-mu-miliardy_293392.html#.UxyjE4WPPgw.
42. **Brixi, Hana.** Lekce z finanční krize pro zdravotnictví. *Zdraví a zdravotnictví*. [Online] 29. 5. 2009. [Citace: 13. 12. 2013.] <http://www.zdrav.cz/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=9027>.
43. —. Lekce z finanční krize pro zdravotnictví. *aktuálně.cz*. [Online] 29. 5. 2009. [Citace: 4. 1. 2014.] <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/hana-brixi.php?itemid=6702>.
44. Jak se ekonomická krize odráží ve zdravotnictví. *Tempus Medicorum*. [Online] 2009. [Citace: 5. 11. 2013.] http://merkur4.issa.cz/nw/www.lkcr-old.cz/document3.php?param=tempus_file,TEMPUS_FILE_ID,,TYPE,NAME,DATE_AKT&id=85150. ISSN 1211-0647.
45. **Cechl, Pavel.** Zdravotnictví v krizi. Chyběly mu miliardy. *týden.cz*. [Online] 2. 1. 2014. [Citace: 29. 1. 2014.] http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/zdravotnictvi/zdravotnictvi-v-krizi-chybely-mu-miliardy_293392.html#.Uw4kYYXaq_9.

46. **Bouchalová, Anna.** *Protiktizová opatření vlády ČR a zhodnocení jejich účinnosti.* Znojmo : Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo, 2010.
47. **Vlčková, Marie.** *Diplomová práce: Dopady světové finanční krize na ČR a vybrané země EU.* Praha : Vysoká škola ekonomická, 2010.
48. **Vesecký, Zdeněk.** Změny v DPH matou podnikatele, za posledních 20 let už šestkrát. *Podnikatel.cz*. [Online] 29. 1. 2013. [Citace: 1. 2. 2014.] <http://www.podnikatel.cz/clanky/zmeny-v-dph-matou-podnikatele-za-poslednich-20-let-uz-sestkrat/>.
49. Sbírka listin, Canadian Medical Care, Česká republika spol. s r.o. *Justice.cz*. [Online] [Citace: 27. 2. 2014.] <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl?subjektId=isor%3a335435&klic=e2h705>.
50. Světové ekonomické fórum: Finanční krize nebyla překonána, může znovu udeřit. *Patria online*. [Online] 16. 1. 2014. [Citace: 5. 3. 2014.] <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2541139/svetove-ekonomicke-forum-financi-krize-nebyla-prekonana-muze-znovu-uderit.html>.
51. Cíle strategie Evropa 2020. *Evropa 2020*. [Online] 17. 8. 2011. [Citace: 26. 2. 2014.] http://ec.europa.eu/europe2020/targets/eu-targets/index_cs.htm .
52. Investoři záchrannému fondu eurozóny věří. Půjčili mu víc, než dostanou zpět. *ihned.cz*. [Online] 8. 1. 2013. [Citace: 26. 2. 2014.] <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-cesko/c1-59084230-investori-zachrannemu-fondu-eurozony-veri-pujcili-mu-vic-nez-dostanou-zpet> .
53. **Kozelský, Tomáš.** Podzimní ekonomická prognóza Evropské unie. *Měsíčník EU aktualit*. [Online] 12 2013. [Citace: 3. 2. 2014.] http://www.csas.cz/static_internet/cs/Evropska_unie/Mesicnik_EU_aktualit/Mesicnik_EU_aktualit/Prilohy/mesicnik_2013_12.pdf. ISSN 1801-5042.
54. Ekonomická krize optikou obyvatel ČR. *focus*. [Online] 9 2013. [Citace: 5. 2. 2014.] na www.focus-agency.cz/novinky/ekonomicka-krize-optikou-obyvatel-cr-zari-2013/.

55. **Kubek, Milan.** Aktuální krize ve zdravotnictví. *Česká lékařská komora*. [Online] 18. 4. 2013. [Citace: 5. 2. 2014.] www.lkcr.cz/doc/clanky_file/kubek-99392.pps.

8 Seznam zkratek

a.s.	Akciová společnost	
BSE	Bovinní spongiformní encefalopatie	(Nemoc šílených krav)
CR	Czech Republic	(Česká republika)
CT	Computed Tomography	(Počítačová tomografie)
CZK	Koruna česká	
ČNB	Česká národní banka	
ČR	Česká republika	
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická	
DPA	Výzkumná agentura	
DPH	Daň z přidané hodnoty	
EU	Evropská unie	
EUR	Euro	
FED	Federal reserve systém	(Federální rezervní systém)
HDP	Hrubý domácí produkt	
MRI	Magnetic Resonance Imaging	(Magnetická rezonance)
NERV	Národní ekonomická rada vlády	
NZZ	Nestátní zdravotnické zařízení	
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development	(Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OPEC	Organization of the Petroleum Exporting Countries	(Organizace zemí vyvážejících ropu)
PHF	Private healthcare facilities	(soukromé zdravotní zařízení)

s.r.o.	Společnost s ručením omezeným	
SAP	Sdružení automobilového průmyslu	
URL	Uniform resource locator	(jednotný lokátor zdrojů)
USA	United States of America	(Spojené státy americké)
WEF	World Economic Forum	(Světové ekonomické fórum)
WTO	World trade organization	(Světová obchodní organizace)

9 Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1 Historický přehled hospodářských krizí	14
Tabulka 2 Statistické údaje o zdravotnictví v zemích Evropské unie	29
Tabulka 3 Změny snížené sazby DPH	48
Tabulka 4 Základní ekonomické údaje společnosti	48
Graf 1 Vývoj hrubého domácího produktu v ČR	20
Graf 2 Vývoj nezaměstnanosti v ČR	21
Graf 3 Vývoj inflace v ČR	22
Graf 4 Vývoj průměrné mzdy v ČR	22
Graf 5 Dotazník - otázka č. 1	37
Graf 6 Dotazník - otázka č. 2	38
Graf 7 Dotazník - otázka č. 3	39
Graf 8 Dotazník - otázka č. 4	40
Graf 9 Dotazník - otázka č. 5	41
Graf 10 Dotazník - otázka č. 6	42
Graf 11 Dotazník - otázka č. 7	43
Graf 12 Dotazník - otázka č. 8	44
Graf 13 Dotazník - otázka č. 9	45
Graf 14 Dotazník - otázka č. 10	46
Graf 15 Dotazník - otázka č. 11	47

10 Příloha

Dotazník

Vážená paní,

Vážený pane,

Dotazník, který držíte v rukou, je určen ke studii v rámci bakalářské práce na téma Světová finanční krize. Studie slouží ke zjištění míry dopadu světové finanční krize na celkovou životní úroveň, spokojenost se stávajícím systémem poskytované zdravotní péče a ochotu pacientů investovat do svého zdraví.

Dotazníkové šetření je anonymní. Dotazovaný vyplňuje pouze jednu odpověď u každé otázky, se kterou v co největší míře souhlasí. Vyplňte prosím všechny otázky.

Děkujeme Vám za strávený čas nad vyplňováním tohoto krátkého dotazníku.

1. Jste žena nebo muž?

- ☐ Žena
☐ Muž

2. Která z níže uvedených kategorií zahrnuje Váš věk?

- ☐ 18-29 let
☐ 30-39 let
☐ 40-49 let
☐ 50-59 let
☐ 60-69 let
☐ 70 nebo více let

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- ☐ Základní
☐ Střední (s vyučením/bez vyučení, s maturitou/bez maturity)
☐ Vyšší odborné
☐ Vysokoškolské

4. Která z následujících kategorií nejlépe vystihuje Váš pracovní stav?

- ☐ Studující
- ☐ Zaměstnaný
- ☐ Nezaměstnaný
- ☐ Starobní důchodce
- ☐ Jiné

5. Ovlivnila finanční krize Vaši životní úroveň?

- ☐ Ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Spíše ne
- ☐ Ne
- ☐ Nevím

6. V případě, že jste na otázku č. 5 odpověděli Ano nebo Spíše ano, uveďte, v které oblasti jste nejvíce pocítili dopad finanční krize na Vaši životní úroveň?

- ☐ Zaměstnání
- ☐ Domácnost
- ☐ Péče o zdraví
- ☐ Dovolená
- ☐ Sportovní a relaxační aktivity
- ☐ Zábava
- ☐ Jiné

7. Jste spokojen/a s objemem zdravotní péče hrazené ze zdravotního pojištění?

- ☐ Ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Spíše ne
- ☐ Ne
- ☐ Nevím

8. Souhlasíte s nadstandardní zdravotní péčí, kterou si v plném rozsahu hradíte sami?

- ☐ Ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Spíše ne
- ☐ Ne
- ☐ Nevím

9. Byl/a jste informován/a před Vaším příchodem do zdravotnického zařízení o možnostech nadstandardní zdravotní péče?

- ☐ Ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Spíše ne
- ☐ Ne
- ☐ Nevím

10. Kde jste se poprvé dozvěděl/a o možnosti nadstandardní péče?

- ☐ Od svého lékaře
- ☐ Z médií
- ☐ Od přátel
- ☐ Na internetu
- ☐ Jinde

11. Jak velkou finanční částku jste ochoten/na zaplatit za nadstandardní péči?

- ☐ Do 5000 Kč
- ☐ Do 10000 Kč
- ☐ Do 20000 Kč
- ☐ Více než 20000 Kč
- ☐ Nejsem ochotný/ochotná investovat